

AUSTRALIJOJOS LIETUVIS

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

Aštuntieji metai

Registered at G.P.O., Adelaide,
for transmission by post as a periodical.

Adelaide, 1955 m. liepos/July 11 d.

Kaina/Price 1/9

Nr. 14(177)

JUNGTINIŲ TAUTŲ 10 METŲ SUKAKTIS

Birželio mėnesį sukako 10 metų, kai buvo pasirašyta San Francisko mieste Jungtinių Tautų Charta, kurioje buvo pareikšta, kad visos tautos turi būti laisvos ir tvarkytis taip, kaip joms patinka.

Dešimties metų sukakčiai paminėti susirinko 60-ties tautų atstovai į San Francisko šių metų birželio mėnesio antroje pusėje. Iškilmingą sesiją atidarė JAV-bių prez. Eisenhoweris, pareiškęs viltį, kad kada nors J.T. Chartos principai bus įgyvendinti pasaulyje.

Tarpe kitų kalbėjo ir Sov. Rusijos užs. reikalų ministeris Molotovas. Pasinaudojęs proga, jis išdėstė "septynių punktų" planą dėl koegzistencijos komunistinių kraštų su laisvaisiais. Paminėtina: uždraudimas atominio ginklo, panaikinimas Amerikos karo bazių įvairiuose kraštuose ir t.t. Kaip vėliau pareiškė kitų tautų atstovai, Molotovo giesmelė jau girdėta bent 100 kartų ir jis nieko nauja nepasakė.

Į Molotovo "septynių punktų" pasiūlymą sekančią dieną atsakė JAV-bių valst. departamento sekretorius Mr. Dulles. Jis tarp kitko pareiškė:

"Baigti šaltąjį karą ir atstatyti pasaulyje taiką ir pasitikėjimą visai nereikalingi Molotovo pasiūlytieji septyni punktai — pakanka vieno — Jungtinių Tautų Chartos. Toliau, apžvelgęs JT įnašą sprendžiant Korėjos ir Indo-Kinijos karų problemas, Mr. Dulles pareiškė:

"Daug padaryta, bet dar daug, labai daug lieka padaryti. Nenaturalus Vokietijos padalinimas yra tas piktas, kuris neturi ilgiau tęstis, jeigu norime išvengti dar didesnio blogumo. Rytų Europoje yra tautų, kurios pavergtos. Jos buvo išlaisvintos iš vieno despotizmo, kad pakliūtų kitam.

"Mes taip pat neturime užmiršti,

kad egzistuoja tarptautinis komizmas. Jis siekia visame pasaulyje įvesti tokią valdžios formą, kuri nė viename kraštyje ir niekad nebuvo piliečių laisvai įvesta, ir kuri panaikina bet kokią nepriklausomybę."

Mr. Dulleso žodžiai labai teisingi. Jungtinės Tautos, jeigu jos tikrai siekia įgyvendinti savo Chartos nuostatus pasaulyje, pirmiausia turėtų pasirūpinti išlaisvinti rusų bolševikų pavergtuosius kraštus. Deja, visos pavergtųjų kraštų atstovų pastangos, kad tas klausimas būtų Jungtinėse Tautose bent į dienotvarkę įrašytas, nuėjo niekais. Tokia Jungtinių Tautų organizacija, kokia ji yra dabar, nepateisina savo buvimo.

RUSAI PAŠOVĖ AMERIKOS BOMBONEŠĮ

Tuo pat laiku, kai Jungtinių Tautų tribūnoje Molotovas baigė skaityti savo septynių punktų sąlygas dėl taikaus gyvenimo laisvojo pasaulio su komunistiniais kraštais, gauta žinia, kad rusų naikintojai apšaudė ir sužeidė JAV-bių karo laivyno bombonešį Beringo sąsiauryje, prie Aliaskos. Lėkūnas sugebėjo degantį lėktuvą nuleisti ant salos prie Aliaskos krantų. Penki asmenys buvo sužeisti.

Po kelių dienų Molotovas įteikė Valstybės Departamentui notą, kurioje apgailestavo įvykusį incidentą ir pasiūlė sumokėti pusę nuostolių, kurie susidarė dėl apšaudymo.

Tuo incidentas buvo likviduotas, tačiau kai kurie senatoriai tuoj po incidento teisingai pareiškė, kad bolševikų lėktuvai jau skraidė prie pat Amerikos krantų ir dėl to tenka būti nepaprastai budriems.

Argentinoje padėtis apimsta

Po nevykusio perversmo buvo spėjama, kad prez. Peronas turės pasitraukti ir užleisti vietą kitam asmeniui. Tačiau numalšinus sukilimą šie spėjimai nepasitvirtino. Birželio 24 d. prez. Peronas pareiškė, jog jis nemanąs pasitraukti. Esą, jis pasitrauktų, tačiau jis esąs įsitikinęs, jog turis visišką tautos daugumos pasitikėjimą.

Jo ministerių kabinetas atsistatydino, tačiau Peronas priėmė tik 4 ministerių atsistatydinimą, kurie bus pakeisti kitais.

Dalis aukštų katalikų dvasininkų yra paleisti iš kalėjimų.

SOVIETŲ AVIACIJOS PAŽANGA NUSTEBINO VAKARIEČIUS

Raudonosios aviacijos paradas Maskvoje, įvykęs liepos 3 dieną, nustebino Vakarų stebėtojus. Virš jų galvų praskrido keturių motorų turbininiai lėktuvai, iki šiol niekad neparodyti. Tai buvo septynių lėktuvų junginys. Be to, buvo pademonstruota dviejų motorų milžiniški helikopteriai. Jiems nusileidus išlipo 50 karių, su antitankiniais pabūklais ir lengvais priešlėktuviniais ginklais.

DARBŠČIOS BITUTĖS

Adelaidės moterų sekcija nenuilstamai dirbdama ir šiais metais artimo pagalbai surinko virš £300.0.0. Be daugelio gausių aukų, Moterų Sekcijos pirmininkė akademikė Sofija Stasiškienė, per 128 mėnesių ratelį įteikė £20.0.0 16 Vasario lietuvių gimnazijos namų fondui. Pinigai šią savaitę išsiųsti ir bus panaudoti lietuvių jaunesniųjų kartų auklėjimui. Didį pagarbą ir nuosirdi padėką priklauso artimo pagalbai ištiesusioms rankai.

Adv. Br. PLOKŠTĮ

sveikiname 60 metų amžiaus proga ir linkime ilgiausių metų!

Melburniškiiai

J. Aranauskas, B. Zumeris, Z. Raudys.

Vokietijos suvienijimas nėra izoliuota problema

Aukštasis JAV-bių pareigūnas Vakarų Vokietijoje pareiškė, kad Vokietijos vyriausybė mananti, jog Vokietijos suvienijimas gali įvykti tik išsprendžiant Rytų-Vakarų santykių problemą savo visumoje.

Gi JAV-bių ambasadorius Dr. James B. Conant pareiškė, kad patys vokiečiai yra įsitikinę, jog Vokietijos suvienijimas nėra atskira problema, kurią reikėtų atskirai spręsti, bet tai yra dalis pasaulinės nusiginklavimo problemos.

Šias amerikiečių politikų nuomones patvirtino ir Vak Vokietijos ambasadorius Vašingtone. Jis pareiškė, kad Vokietijos suvienijimo klausimas priklauso nuo išsprendimo Rytų-Vakarų įtampos pasauliniu mastu.

Šia proga tenka pastebėti, kad stant šitaip klausimą ir Pabaltijo kraštų išlaisvinimo problema darosi realesnė.

BADAS SOVIETŲ IMPERIJOJE

JAV-bių žurnalas "U.S. News and World Report" rašo, kad Sov. Rusijos okupuotuose kraštuose ir raud. Kinijoje siaučia badas. Žurnalas pastebi, kad tuo laiku, kai visame laisvajame pasaulyje ekonominis gerbūvis pasiekė dar niekad nebūtą lygį, komunistiniuose kraštuose trūksta net duonos ir daržovių. Gyvuliai gaišta iš bado ir nepriežiūros. Išalkę darbininkai, nežiūrind visų persekiojimų ir prispaudos, jau atvirai pradeda reikšti savo nepasitenkinimą. S. Rusija, kaip rašo žurnalas, pirkio užsienyje pusę milijono tonų cukraus, tuo tarpu anksčiau tiek ji pati, tiek okupuoti kraštai patys cukrų eksportuodavo.

SOVIETŲ GELEŽINKELIS PRATESTAS IKI NORVEGIJOS

Leningrad — Murmansk geležinkelio linija pratęsta iki pat Norvegijos sienos. Sovietų karo aerodromai taip pat išdėstyti netolimoje nuo Norvegijos apylinkėse.

Geležinkelio linija buvo pastatyta paslaptėje (kaip ir viskas pas bolševikus). Apie jos statybą papasakojo vienas pabėgęs iš vergų stovyklos prie Murmansko estas. Jis pareiškė, kad geležinkelį statė 25.000 vergų, kurie buvo atgabenti iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos.

KOMUNISTAI VAGIA ILIUSTRACIJAS

Čekų komunistų aviacijos reikalams skirtame žurnale "Kridla Vlasti" š.m. balandžio 5 dienos laidoje tilpo viena iliustracija, kuria parodomas "progresas komunistinės technologijos jet lėktuvų gamyboje".

Šis paveikslas, po kuriuo parašyta, kad jis fotografuotas Čekoslovakijos aviacijos fabriko viduje, faktinai yra paimtas iš Amerikos aviacijos reikalams skirto žurnalo "Aviation News" 1947 metų kovo 13 dienos laidos ir retušuotas. Nuotraukoje pašalintas vieno darbininko (kuris buvo aiškiai matyti) kaklaraiškis, o kitas darbininkas "aprengtas" sovietiškais drabužiais.

* JAV-bių karo aviacijos pasekretorius pareiškė, kad raud. Kinija šiuo metu užima ketvirtą vietą pasaulyje turimų lėktuvų skaičiumi, jos aviaciją ypatingai stiprina Sov. Rusija.

* Iš Turkijos pranešama, kad saugumo policija likvidavo plačiai išsišakojusią šnipų organizaciją, kuri teikė karines žinias Bulgarijai.

Trumpai

* Iš oficialiųjų Australijos valdžios sluoksnių pranešama, kad Australijos kariuomenė, kuri bus išsiųsta į Malajus rugsėjo mėnesį, gali būti panaudota ne tik kovojant su Malajų raudonaisiais partizanais, bet ir Azijoje, kur bus reikalinga.

* Pasaulyje plačiai žinomų Austin automobilių fabriakai Anglijoje švenčia savo 50 metų jubiliejų. Prieš 50 metų automobilių gamybą pradėjo su 250 dirbančių ir per metus išleido 120 automobilių. Šiuo metu dirba 20.000 darbininkų ir pagamina 120 automobilių per valandą.

* Sekančių trijų mėnesių laikotarpyje JAV-bių pramonininkai investuos Australijoje 5 milijonus dolerių.

* Raud. Kinijos užs. reik. ministerio pavaduotojas apkaltino JAV-bes, kad jos siekiančios pavergti kitas tautas. Atrodo, kad vice-ministeris suklydo: Amerika kol kas nėra pavergusi jokios tautos, kai Sov. Rusija laiko pavergusi visą eilę Europos tautų ir jas naikina.

* Jugoslovijos diktatorius marš. Tito priėmė pakvietimą aplankyti Maskvą. Vizito data nepaskelbta.

* Malajų vyriausybė gavo komunistų partizanų vadų laišką, kuriame siūloma baigti partizaninį karą. Tačiau vyriausybė siūlymo nepriėmė, kol partizanai neįrodys, kad jie tikrai nori taikos.

* Susidūrus dviem karo lėktuvams Indijoje, netoli nuo New Dehli, užmušta 19 karių.

* Lauko maršalas Lordas Montgomery, kuris yra sąjungininkų kariuomenės Europoje vyriausiojo vado pavaduotojas, pareiškė, jog artimoje ateityje atominio karo nebūsią.

* Devyniolika prancūzų svetimšalių legijono karių, plaukiant kariuomenės transporto laivui Sueco kanalu, išsoko iš laivo ir pabėgo. Iš viso tokiu būdu pastarųjų kelių mėnesių laikotarpyje jau pabėgo 92 kariai, daugiausia vokiečiai. Laivas su kariuomene plaukė į Indo-Kiniją.

* Aštuoni portugalų jetai (naikintojai) atsimušė į kalną ir sudužo. Visi lakūnai užsimušė.

* Liepos 1 dieną 600.000 pieno pramonės darbininkų JAV-bėse pradėjo streiką, reikalaudami pakelti atlyginimus. Sustojo apie 90% visos pieno pramonės. Jeigu streikas užsitęs, tai dar apie 1 mil. darbininkų, kurie dirba surišose su pieno pramone įmonėse, neteks darbo.

* Į Adeną lėktuvais atgabenta iš Kipro salos anglų kariuomenės sustiprinti vietos įgulos. Tai padaryta ryšy su kilusiais neramumais.

* JAV-bių Komercijos Rūmų vyr. direktorius Mr. Johnston, lankydamasis Adelaidėje, pareiškė, kad Australija yra pati geriausia vieta Amerikos ekonominei ekspansijai. Šia proga pastebėtina, kad amerikiečių emigracija į Australiją palaipsniui, bet pastoviai didėja.

PONAS NEHRU LANKĖSI MASKVOJE

Apie porą savaitių Indijos min. pirm. ponas Nehru buvo Sovietų Rusijoje, kur jis buvo priimtas nepaprastai iškilmingai. Po visų pasitarimų išleistas bendras komunikatas, pasirašytas Nehru ir Bulganino, kuriame, svarbiausia, sakoma, kad abi tautos palaiko raud. Kinijos pretenzijas į Formozos salą, o taip pat bendrai kovosiančios, kad raud. Kinija būtų priimta į Jungtines Tautas.

Toks aiškus Indijos pakrypimas į komunistinį bloką sukėlė susirūpinimą Vakaruose.

Paieskau Stasio Mačiulio, paskutinį laiką gyvenusio North Q-land.
Rašyti Vincas Mitkus Box 265 Tully
P. O. Q-land.

Orlando
SPARKLING
CARTE BLANCHE
★ Champagne in everything but name . . . Half the price, too!

Imigracija į Kanadą ir Ameriką

Visus reikalingus oficialius dokumentus (vizas, afidevitus, darbo-buto garantijas, etc.) parūpina Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Britų Kolumbijos Apylinkės Valdybos Pirmininkas, diplomuotas teisininkas

JONAS J. JUŠKAITIS, LL. B.
Istaigos adresas:

Suite 5, Tunstall Building,
709, Dunsmuir Street,
Vancouver 1, B. C., CANADA

(Informacijos suteikiamos padengus visas susirašinėjimo išlaidas).

Lietuviai Pasaulyje

Argentina

* Argentinoje apie Lietuvos Steig. Seimą paskaitą skaitė, plačiai nušviesdamas jo darbus, prof. D. Gruodis.

* Cordobos un-to bakteriologinių tyrinėjimų skyriaus vedėju pakviestas Dr. J. Kuncaitis, jau ir anksčiau pasižymėjęs kaip vienas geriausių Argentinos bakteriologų.

* Iš JAV atgal į Argentiną grįžo gilius metus laiko savo studijas agr. prof. Ant. Krapovickas. Jis toliau dirbs mokslinį darbą Manfredo eksperimentinėje agronomijos stotyje Cordoboje.

* Lietuvis Pr. Macevičius dirba kaip gydytojas praktikantas Ramos Mejia ligoninėje. Jo sesuo yra iškėjęsi už Buenos Aires senatoriaus Quindemillio.

* Argentinoje gražiai reiškiasi ir inž. J. Bukevičius, kurio Argentinos žemės ūkio ministerija ir Buenos Aires un-tas yra išleidę visą eilę originalių mokslinių darbų arba vertimų iš svetimų kalbų, tarp jų ir iš lietuvių — apie Lietuvos linų kultūrą.

J. A. V-bes

* JAV LB LOKas, baigdamas savo darbus, numato pirmojo tarnybos posėdžio proga išleisti spec. leidinį su visomis apyskaitomis, veikimo duomenimis etc., kurie kiek galint pilniau pavaizduotų Bendruomenės veiklą. Leidinėlį bus įdėtos ir apygardų veikimo apžvalgos, pavaizduojančios, kaip plačiai išsišakojęs bendruomeninis gyvenimas.

* Gauseja inžinierių — architektų gretos. Amerkoje yra įsisteigusi Lietuvių Inžinierių — Architektų Sąjunga, kuriai priklauso apie 500 narių. Pastaraisiais metais šios sąjungos narių skaičius didėja, nes į ją įstoja jaunieji lietuviai inžinieriai, baigę mokslus. JAV-se Sąjungos nariai atsidėję studjuoja Amerikos technikos aukštą lygį ir savo susirinkimuose aptaria, kurie techniniai laimėjimai bus galimi panaudoti išlaisvintoje Lietuvoje.

* Čikagoje mirė prof. Ignas Šlapelis, ilgametis Kauno Meno Mokyklos direktorius ir pasižymėjęs meno istorikas. Palaidotas Čikagoje. Velionis N. Lietuvoje turėjo didžiulę biblioteką, į kurią buvo sudėjęs bemaž visą savo gyvenimo uždarbį. Jo kapitalinis veikalas, kuriame nagrinėjamas didžio lietuvių dailininko M.K. Čiurlionio kūryba, liko rankraščiuose Lietuvoje. Yra išleidęs visą eilę veikalų, tarp jų Meno Istorijos Metmenis ir kt. Paskutinis darbas — tapytojo J. Pautieniaus monografija. "Terra" leidžia jo veikalą apie Leonardo da Vinci. Lietuvių spaudoje išsamiai atžymėta jo meninė veikla.

* JAV-se Transmississippi šachmatų pirmenybes, kuriose dalyvavo 84 šachmatininkai, laimėjo P. Tautvaiša, tuo būdu tapęs Vid. Amerikos valstijų čempionu. Kanadoje I. Žalys yra laimėjęs Montrelio miesto žaibo pirmenybes.

* Hollywoode, pasauliniame filmų centre, kuriasi stipri lietuvių kolonija. Tarp jų yra ir filmų artistė Rūta Kilmontytė, kuri gražiai kalba ir dainuoja lietuviškai. Filmų pasaulyje yra išgarsėjęs Jokūbas Šernas, kuris buvo už dalyvavimą prancūzų rezistenciniame sąjūdy prieš nacius išlaikytas 3 metus Buchenwaldo kacetė, ir britų bei kt. filmose dirbęs Laurynas Skinkis — Harvey, toliau filmuose pasirodė Rūta Romanaitė ir kt.

OLANDIJA

Groningeno un-te, Olandijoje šm. gegužės 23-28 d.d. vyko teisių istorijos draugijos paskaitų ciklas. Jame dalyvavo eilė pasižymėjusių teisininkų. Gegužės 24 d. paskaitą skaitė Dr. J. Deveikė — Navakienė tema: Didybės įžaidimo nusikaltimas ir žmogaus asmenybės respektas pagal Lietuvos Statutą (1588) ir caro Aleksiejaus (1648-1649) "uloženiją". Prelegentė, pasirėmusi teisiniais duomenimis, įrodė, kokia aukšta buvo Lietuvoje tais laikais teisinė santvarka.

ŠVEICARIJA

Šveicarijoje buvo suruošta tarptautinė skaučių vadovų stovykla, trukusi 3 savaites. Dalyvavo 16 tautų atstovės, tarp jų ir 5 lietuvės skautės iš Vokietijos, kurios pasirodė programoje su taut. šokiais ir kt. Stovykla buvo suruošta įvairių tautų jaunimo sugyvenimui skatinti.

Vokietija

Kartoteka, kurioje surašyti ir lietuvių tremtiniai. Arolseno miestelyje, Vak. Vokietijoje, veikia didžiulė įstaiga, kurioje suregistruoti visi dėl buv. karo iš savo tėvynių pasitraukę lietuviai, lenkai, čekai ir kitų tautybių žmonės. Apie 20 milijonų pavardžių yra toje milžiniškoje kartotekoje. Anksčiau ši įstaiga buvo išlaikoma tarpt. pabėgėlių organizacijos UNRRA, vėliau IRO. Š. m. birželio 7 d. minėtoji įstaiga perduota tarptautinei komisijai, į kurią įeina Jungt. Tautų, Amerikos, Anglijos, Prancūzijos, Olandijos, Belgijos, Izraelio, Italijos, Vak. Vokietijos ir Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus atstovai. Kartotekoje esą 20 milijonų sąrašų rodo, kad šie žmonės yra raudonojo komunizmo aukos, kurios pasauliui byloja apie savo tėvynių pavergimą.

SUOMIJA TARP RYTŲ IR VAKARŲ

Pasižymėjęs evangelikų vokiečių savaitr. "Christ und Welt" Nr. 18/1955 išsamiau pavaizduoja, kaip suomiai stengiasi balansuoti tarp Rytų ir Vakarų, rūpinamiesi visokiais galimais būdais išsaugoti savo teritorinį integralumą ir tautinę nepriklausomybę. Visame pasaulyje kalbama apie suomių stebuklą ir ta proga prisimenama, kad Štalinas net po 1945 m. "pergalės svaigulio" atsisakė 4 mil. suomių tautą "savanoriškai įjungti į Sov. Sąjungą". Suomių min. pirmininkas Kekkonen pažymi, kad suomių tauta to "stebuklo" yra pasiekusi visai ne stebukligomis priemonėmis, o tik savo kietumu ir darbštumu. Jis pats yra 4 kartus kalbėjęs su Stalinu — ir tas kiekvieną kartą reišė suomiams savo ypatingų simpatijų. Klausimas tik, ar ne realus apskaičiavimas, bet ne tos raudonojo diktatoriaus simpatijos padėjo suomiams iki šiol išsaugoti savo nepriklausomumą.

Visi žino, kad 1947 m. taikos sąlygos buvo kietos. Jos Suomijai kaštavo daugiau kaip 10% visos teritorijos, be to, teko priimti ir įkurdinti 425.000 karelių pabėgėlių. Tačiau suomiai iš visų tų bėdų išsikasė su pavyzdingu drausmingumu. Per 20 min. automobiliu iš Helsinkio pasiekiamą Porkkalo pusiasalį rusai "išsinuomavo" 50 metų — ir per tą laiką jį pavertė viena iš stipriausių Baltijos jūros tvirtovių. Mažai tautai uždėta 300 mil. dol. vertės reparacijų našta buvo nepaprastai sunki — vis dėl to suomiai ją sumokėjo ir išliko tauta, nepraryta geležinės uždangos.

1948 m. balandžio mėn., netrukus po perversmo Prahoje, Maskva pasiūlė Suomijai "savitarpinės pagalbos paktą", kurio svarbiausias straipsnis — Suomija turėjo įsipareigoti kovoti drauge su TSRS, jei ta būtų "iš Vokietijos pusės arba kurios nors jos sąjungininkės" užpulta pati arba būtų per suomių teritoriją užpulsta Sov. Sąjunga. Pereitų metų lapkričio mėn. Suomija atsisakė vykdyti "saugumo konferencijon". Nieko nepešė ir paskiau pasirodęs Helsinky tuometinis Sovietų prekybos ministeris Mikojanas, pakvietęs atvykti vizito į Maskvą suomių gynybos ministerį. Ypač po Paryžiaus sutarčių ratifikavimo pagausėjo gandy, jog Suomija turėsianti prisidėti prie Rytų bloko koordinacinių karinių priemonių sustiprinimo, o Maskva pareikalauti iš Helsinko, kad būtų rusams leista Suomijoje įsitaisyti naujų karinių bazių. Tačiau suomiai ir ligi šiol išlaviravo, bolševikams tokių nuolaidų nesuteikdami. Daugumas doumenų rodo, jog Maskvai vargu pavyks normaliu keliu tai padaryti. Dabartinė pasaulinė politinė konstelacija reikalauja, bent Sovietams taip atrodo naudingiau, kad Suomija būtų laisva ir nepriklausoma, negu būtų padaryta jų satelitu. Maskva nori Suomiją pademonstruoti kaip "taikos koegzistencijos su bolševizmu pavyzdį". Pagaliau ji sudaro patį siauriausią kartinį akmenį tos dirbtinės neutralios zonos, kuria Maskva per Švediją, Vokietiją ir Austriją su Jugoslavija stengiasi sukurti tam tikrą Cordon sanitaire. Švedija yra šiandien viena iš geriausiai ginkluotų pasaulyje kraštų ir savo ginkluotą neutralumą yra pasiryžusi ginti bet kokia kaina. Deja, Suomijai, kuri turi 1.300 km. ilgio pasienio liniją su Sov. Sąjunga, tokš savo neutralumo gynimas nėra įmanomas: jį galima sakyti, yra beveik beginklė. Tačiau suomiai visa savo esme yra susiję su Vakarų pasauliu.

V. Hoepker, įvertindamas tokio suomių balansavimo išdavas, pažymi, kad pasitraukus į dimisiją dabartiniam prezidentui Paasikiviui, jo vietą greičiausiai užims Dr. Urho Kekkonen, sugebąs nemenkiau balansuoti tarp Rytų ir Vakarų už pirmąjį. Kekkonen buvo jau 5 kartą išrinktas min. pirmininku.

"Christ und Welt" š. m. birželio 2 d. numeryje aprašo, kaip Porkkalą Suomijoje rusai pavertė viena iš stipriausių tvirtovių raudonajam Baltijos jūros laivynui. Visa sritis, užimta rusų, yra hermetiškai nuo kitų atverta. Suomiai tą geležinkelio liniją, kuri eina per šiaurinę šios srities dalį (iš Helsinkio į Turku), vadina "ilgiausiu pasaulyje tuneliu". Mat, ten maždaug 40 km. ruožtu vagonai "užtamsinami" plieno plokštelėmis, kad pro jas negalėtų įžvelgti nė viena nereikalingo keleivio akis. Paskiausiai britų Reuterio pranešimu, Sovietai čia žadą "laikina" panaikinti suomių keleiviams šiame geležinkelio ruože taikomus suvaržymus. Patys suomiai parodo nepaprastą savitvardą, apie "Rusiją" per viešas diskusijas visai neužsimindami. Tačiau tat dar nereiškia, kad "rusų klausimas" jiems nerūpėtų, priešingai — jis net labai rūpi. Suomių mokyklose, be vokiečių ir anglų, svetimąja dėstomąja kalba įvesta taip pat ir rusų. Tačiau beveik neatsiranda nė vieno mokinio, kuris pareikštų norįs jos išmokti. Šiuo metu suomiai yra pakeitę su rusais savo taktiką: prieš rusus neinama atstatyta kakta, bet stengiamasi juos kur galint ignoruoti. Visur matyti aiškių pasyvaus pasipriešinimo žymių. Siemet vasarą Suomijoje švenčiama 800 metų sukaktis, kai kraštas priėmė krikščionybę. Tikinčiųjų 95% šiandien yra protestantai. Ši sukaktis taip pat patvirtina faktą, kad Suomija visa savo esme yra susijusi su Vakarais, bet ne su Rytais.

LIETUVOS OKUPAVIMO IR BIRŽELIO DEPORTACIJŲ MINĖJIMAI

VLIKAS KREIPĖSI Į JUNGTINES TAUTAS. — DULLES PREIŠKIMAS. — PRIEŠ SUSIRENKANT 4 DIDŽIŲJŲ KONFERENCIJAI ŽE-NEVOJE.

Laisvinimo veiksniai ir laisvajame pasaulyje gyveną mūsų tautiečiai drauge su latviais, estais ir kitų pavergtųjų atstovais, taip pat tų kraštų, kuriuose yra įsikūrę, gyventojais kasmet mini Lietuvos ir kitų Pabaltijo kraštų okupavimo bei pirmųjų masinių birželio deportacijų sukaktis. Siemet sulėjęs 15 metų nuo Lietuvos okupavimo, tos sukaktys buvo atžymėtos ypač įspūdingai. Šį kartą pasistengta dar plačiau, nei ligi šiol, su Lietuvos laisvės byla supažindinti svetimieji, juo labiau, kad okupantai ir toliau tebesistengia įtikinėti laisvajį pasaulį, esą, tiek Lietuvos, tiek kitų Pabaltijo kraštų gyventojai patys savo laisva valia pasiprašę įjungiami į Sovietų Sąjungą, o per tą laiką okupuotuose Pabaltijo kraštuose buvusi padaryta tokia pažanga, kurios "buržuaziniams nacionalistams valdant" nebūtų buvę niekad pasiekta. Pabaltiečiai iš savo praktikos puikiai žino, ko verti tie Sovietų melai. Per minėjimus buvo konstatuota, jog ir laisvajame pasaulyje, nors ir ne visur, jie vis daugiau pažįstami ir įvertinami.

Tragiškųjų birželio įvykių minėjimai platų atgarsį rado amerikiečių, vokiečių, šveicarų, italų, brazilų ir kitų laisvųjų kraštų spaudoje.

Minėjimai buvo š. m. birželio 11—19 dienomis ruošiami vienu lietuvių arba

drauge su latviais, estais, kitų pavergtųjų kraštų atstovais ir laisvųjų kraštų piliečiais visame laisvajame pasaulyje, kur tik esama įsikūrusių didesnių pabaltiečių tautinių grupių. Tomis dienomis įvairių religinių bendruomenių namuose buvo meldžiamasi už išstremtuosius į Sibirą, už visus laisvės kankinius, partizanus ir kovotojus su okupantais, visus tolimiausiose darbo vergų stovyklose ar pavergtoje tėvynėje turinčius vilkti žiaurų okupantų junggą. Į pavergtąjį kraštą ir į laisvojo pasaulio lietuvių paskelbė savo atsisaukimus VLIKo Vykdomoji Taryba, taip pat bendrus pareiškimus padarė Baltų Taryba Vokietijoje, Pabaltijo Laisvės Komitetai, Pavergtosios Jungtinės Tautos, Lietuvos, Latvijos ir Estijos diplomatiniai atstovai JAV-bėse ir kt. Reikšmingas JAV valst. sekretorius J. F. Dulles pareiškimas, Amerikos katalikų episkopato raginimas melstis už persekiojamus tikinčiuosius Pabaltijo kraštuose ir visų raginimas jiems kuo galint padėti.

Ypač įspūdingos maldos už Lietuvą iškilmės buvo suruoštos birželio 19 d.

New Yorko katedroje, Rio de Janeiro ir kitur. Per minėjimus ir ta proga suruoštus susirinkimus buvo priimta visa eilė protesto pareiškimų ir rezoliucijų, kuriomis, atskleidus okupantų kėslus, buvo laisvųjų valstybių vyrai prašomi iš savo pusės daryti viską, kiek tat nuo jų priklauso, jog būtų juo greičiau atstatytas Pabaltijo valstybių suverenumas. Amerikos Balsas iš Europos ir iš Vašingtono, taip pat lietuviškosios radijo valandėlės per Madrido, Romos ir Vatikano radius ta proga suruošė specialias transliacijas. VLIKo ir jo Vykd. Tarybos vardu sveikinimą į kraštą radijo bangomis perdavė IT valdytojas M. Gelžinis. Tragiškieji birželio įvykiai ir Pabaltijo likimas buvo atžymėti ir per kitų kraštų radius.

DULLES PAREIŠKIMAS

Pabaltijo kraštų pavergimo ir deportacijų į Sibirą sukaktį minint, JAV valstybės sekretorius J. F. Dulles paskelbė pareiškimą, kuriame sakoma:

Siunčiu nuoširdžiausius sveikinimus visiems daugelyje Amerikos vietovių minintiems tragiškuosius 1940-1941 m. įvykius, kuriais buvo sunaikinta Pabaltijo valstybių nepriklausomybė, o iš jų gyventojų jėga išplėtos pagrindinės teisės ir laisvės. Amerikiečių tauta tvirtai pripažįsta Pabaltijos ir kitų Vidurio bei Rytų Europos tautų teisę pačioms apspręsti savo likimą. Kai šis principas bus pripažįstamas ne tik žodžiais (Tąsa 3 psl.)

PAVERGTŲJŲ JUNGTINIŲ TAUTŲ DELEGACIJOS ŽYGIAI VAŠINGTONE

Š. m. birželio 13 d. Vašingtone lankėsi PJT delegacija, kuri buvo priimta Valstybės Departamente. Lietuvai šioje delegacijoje atstovavo Dr. A. Trimakas. Visų pavergtųjų tautų vardu buvo vieningai pareikšta, kad atėjo laikas pavergtųjų tautų išlaisvinimą įtraukti į pagrindinių politinių reikalų eilę, aiškiai pasakant Sovietams, kad laisvasis pasaulis negali ilgiau toleruoti užgrobito ir priespaudos, Sovietų vykdomos už geležinės uždangos. Delegacijai vadovavo Dr. Dimitrov.

Gautosiomis iš Vašingtono žiniomis, ALT delegacija, kurią sudarė vykd. komiteto nariai L. Šimutis, Dr. P. Grigaitis ir M. Vaidyla, lankėsi oficialiose JAV įstaigose. Ta proga ALT įteikė Valstybės Departamentui memorandumą, kuriame atkreipė JAV politikų dėmesį, kad pirma, negu bus pradėti svarstyti kokie nors Sovietų pasiūlymai politinei įtampai sumažinti, turi būti išlaisvintos komunistų pavergtos Europos tautos. Visas laisvasis pasaulis turi paskelbti šį nusistatymą kaip pagrindinį Sovietams statomą reikalavimą. L. Šimutis ir Dr. P. Grigaitis per AL painformavo radijo bangomis kraštą ir laisvojo pasaulio lietuvių apie memorandumo turinį ir gautuosius pažadus Vašingtone padėti kovoje už Lietuvos laisvę.

GEDVILAS INFORMAVO ŠVEDŲ PARLAMENTARŲ DELEGACIJĄ

Okup. Lietuvos bolševikinės "Ministerių Tarybos pirmininkas" M. Gedvilas buvo pasiūstas dalyvauti iš Švedijos atvykusio parlamento, vad. Rigsdago, delegacijos priėmimo Maskvoje. Jame, kaip skelbia Vilniaus radijas birželio 14 d. priėmimo, dalyvavo Mikojanas, vad. "Tautybių Tarybos užsienio reikalų komisijos pirmininkas" Šepilovas, "Tautybių Tarybos biudžetinės komisijos pirm." Safronovas ir "Tautybių Tarybos įstatymų sumanymo komisijos pirm." Gedvilas. Jie, kaip sakoma pranešime, "supažindino delegacijos narius su TS AT komisijų veikla" ir jų darbais. Netenka nė aiškinti, kaip pvz. toks bolševikams patsidavęs Gedvilas aiškino kad ir apie okup. Lietuvos gyvenimą ir "pažangą einant petys į petį drauge su kitais tarybinės šeimos nariais...". Minimoji švedų parlamento narių delegacija Sov. Sąjungoje viešėjo nuo birželio 1 iki 10 d. Joje dalyvavo 15 parlamento narių vyrų ir 1 moteris. Delegacijos vienai grupei buvo aprodyta Ukraina, antrajai — Užkaukazis ir trečiajai — Turkestanas. Deja, nors net pačių švedų kai kurių laikraščių buvo pareikštas noras, kad būtų leista jai nuvykti ir pavergtuosius Pabaltijo kraštus, atstovai ten nebuvo įsileisti.

* Vilniaus radijo teigimu, okup. Lie-

tuvoje aukštosiose mokyklose šiemet egzamnusi laikė daugiau kaip 15.000 studentų. Šiemet bus išleista apie 2.500 naujų specialistų — agronomų, inžinierių, gydytojų, mokytojų ir kt. Tačiau daugumas jų "vyks dirbti į kolūkinį kaimą".

VIS IR VIS "SAVANORIAI"

Vilniaus radijas š.m. birželio 14 d. paskelbė, kad "darbui į kolūkinį kaimą mūsų šalyje vėl išvyksta 30.000 geriausių miesto darbo žmonių atstovų. Jų tarpe yra atsakingi partiniai ir tarybiniai darbuotojai, mokslininkai, pramonės įmonių gamybos organizatoriai." Šių "patriotų" tarpe buvo paminėti: "TS didvyris Kyvalas, Mėsos ir Pieno produktų pramonės min. pavad. Gaižauskas, akademikas prof. Kriksčiūnas ir kiti. Toliau pranešime pažymėta, kad "šimtai tūkstančių kvalifikuotų darbininkų, inžinierių, agronomų bei zootechnikų iš visų didžiųjų tėvynės kampų išvyko į dirvonų bei plėšinių įsisavinimo rajonus". Matyti, su bolševikiniu žemės ūkiu visai prasta, jei vis ir vis turi būti nuolatos siunčiami "savanoriai" į plėšinių sritis arba įvairių dalykų specialistai — į "kolūkinius kaimus".

Lietuvos okupavimo ir birželio deportacijų minėjimai

(Tąsa iš 2 psl.)

džiais, bet ir praktiškai vykdomas gyvenime, tada bus pasiekta didelė pažanga teisingos ir patvarios taikos linkme.

Siam JAV užsienio politikos faktiškojo vairininko, atsidėjus ginančio moralinių vertybių reikšmę politiniame gyvenime, pareiškimui, minint tragiškuosius birželio įvykius ir deportacijas į Sibirą, tiek pabaltiečių, tiek kitų tautybių spauda skiria didelę reikšmę. Nurodoma, kad toks pareiškimas yra juo reikšmingesnis todėl, kad jis paskelbtas prieš prasidedant 4 Didžiųjų pasitarimams, kada kai kuriuose kraštuose pastebima tam tikra tendencija tragiškuosius įvykius ir pavergtųjų likimą ne kartą net visai nutylėti.

VLIKas KREIPĖSI Į JUNGTI- NES TAUTAS.

Š. m. birželio 20 d. JAV-se San Francisco mieste prasidėjo iškilmės, skirtos Jungtinių Tautų 10 metų įsteigimo sukakčiai atžymėti. Iškilmėse dalyvauja 60 kraštų atstovai. Ta proga buvo suauktas specialus Jungtinių Tautų visumos susirinkimas.

VLIKo pirmininkas pasiuntė Jungtinių Tautų pirmininkui Dr. Elco N. van Kleffens telegramą, kuria atkreipė jo dėmesį, kad Sovietų Sąjunga, sulaužiusi galojančias sutartis ir padarytuosius susitarimus, 1940 m. birželio 15 d. įvykdė prieš Lietuvą ir kt. Pabaltijo kraštus agresiją. Lietuva buvo okupuota raudonosios armijos ir jėga inkorporuota į Sovietų Sąjungą. Ši pasibaisėtina padėtis nėra pasikeitusi nė ligi šiol. Susirinkus Jungtinių Tautoms paminėti 10 metų sukakties nuo jų įkūrimo, Jungtinės Tautos VLIKo prašomos imtis visų reikalingų žygių, kad Lietuvai būtų pritaikyti Atlanto chartos nuostatai ir Jungtinių Tautų deklaracijoje išreikštieji principai, o Lietuvos Respublikoje atstatyta laisvė ir nepriklausomybė. Toliau savo telegramoje VLIKo pir-

mininkas pareiškė tikįs, kad Jungtinės Tautos imsis reikalingų priemonių, jog Sovietų Sąjunga kiek galint greičiau atitrauktų iš Lietuvos ir kitų Pabaltijo kraštų savo okupacinę armiją, Lietuvos įjungimas į Sovietų Sąjungą bus paskelbtas niekingu ir nesanciu, krašte atstatytos žmogaus teisės ir sudarytos sąlygos reikštis laisvai ir demokratiškai teisėtajai Lietuvos vyriausybei.

Ta pačia proga į San Francisco miestą nuvykusiems laisvojo pasaulio valstybių užsienio reikalų ministeriams ir Jungtinių Tautų delegacijų pirmininkams buvo išsuntinėtas laiškas su memorandumu, kuriuo jie supažindinti su neteisėtu Lietuvos okupavimu, dabartine krašto padėtimi ir jame vykdoma rusifikacija, taip pat paprašyti imtis visų reikalingų žygių, kad Lietuvai, kaip ir kitiems Pabaltijo kraštams, padarytoji skriauda būtų atitaisyta, grąžinant visišką nepriklausomumą. Memorandume sužymėti žygiai, kurių prašoma imtis Lietuvos laisvei ir suverenumui atstatyti. Per 15 kruvinos okupacijos metų, kaip pažymėta VLIKo laiške, už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę yra sudėtas didelis aukų skaičius. Pareiškus tvirtą įsitikinimą, jog padarytoji Lietuvai ir kitiems Pabaltijo kraštams skriauda bus kiek galint greičiau atitaisyta, drauge buvo iškeltas tas pavojus, kuris grėšia laisviesiems Vakarams, jei į ligšiolinę patirtį su bolševikais Pabaltijo kraštuose nebus atkreiptas reikalingas dėmesys.

LIETUVISKA MUZIKA NAMUOSE
Būdami toli nuo Tėvynės galite girdėti savo namuose gerųjų dienų prisiminimui lietuvišką muziką, užsisakę Lietuviškas Plokšteles
Plokštelių kaina, įskaitant ir persiuntimo išlaidas, — 8/6. (Kelios, sąrašė pabrauktos, 11 š.). Pristatymas užtikrintas. Prašykite plokštelių sąrašo —
Dainora Daunoraitė, 49, Thornton Av. London W. 4, England.

ADELAIDES LIETUVIŲ CHORUI REIKALINGA KRAUJO TRANSFUZIJA

Nuo pat atvykimo į Adelaidę iki šios dienos muzikas V. Šimkus, nesigailėdamas nei laiko, nei jėgų nepaliaujamai sielojasi lietuviškos dainos populiarinimu. Ir jo pastangos nenuėjo veltui. Jis išvedė viešumon savo sunkaus darbo ir triūso kūrinių: lietuvių vyrų chorą Lituanian. Šio choro dainomis gėrėjomis ne tik mes patys, bet ir australiškoji visuomenė. Įvairių tautinių švenčių proga ir per viešus choro pasirodymus svetimieji turėjo progos pažinti ir pamėgti lietuvišką dainą.

Deja, atrodo, kad tik vienas muzikas Šimkus su keliais ištikimais dainos mėgėjais, kurie tebėra chore nuo jo suorganizavimo dienos, težino tuos kryžiaus kelius, kuriais jiems tenka keliauti, kad lietuviška daina, taip gražiai Adelaidėje suskambėjusi, nenuiltų.

Ne visi Jaltos dokumentai paskelbti

Vokiečių žurnalas "Der Europaische Osten" Nr. 5/1955, cituodamas Paryžiuje leidžiamą "Rivarol" (1955.IV.21) pasisakymą, pažymi, kad Jaltos dokumentai toli gražu buvo ne visi paskelbti. Jų autentiškų tekstų buvus išleista apie 10% Tarp jų stinga Byrneso, Harrimano ir Stettinijaus asmeninių pastabų, taip pat ne visi pasisakymai paskelbti ir kom. agento A. Hisso. Žurnalas pažymi, kad paskelbtuose dokumentuose buvę nutylėti šie faktai: 1. kad Rooseveltas jau Jaltoje išsižadėjęs koridoriaus, kuris turėjo Vakarų sujungti su Berlynu ir kurį specialistai rekomendavo būtinai išsireikalauti, norėdami išvengti Berlyno blokados. 2. JAV karo laivynas laikė Sov. Sąjungos dalyvavimą kare prieš japonus nebūtinai reikalingu. 3. Adm. Leahy, jungtinių štabų šefas, buvo įsitikinęs, kad Sov. Sąjungai padarytos nuolaidos turės sukelti naują karą. 4. Gen. Marshallis nepritarė susitarimui d.l. Kurilų ir kt.

Nuo pat pirmųjų dienų choras serga "mažakraujyste": jam trūksta vyrų, kurie norėtų jungtis į bendrą lietuviškos dainos populiarinimo darbą. Trūksta vyrų, kurie suprastų, ką reiškia visai bendruomenei savas lietuviškas choras. Vyrai, kurie didžiuojasi savo gražiais balsais, nesupranta, kiek daug jie galėtų duoti bendram lietuviškam reikalui, jei jie įsijungtų į savo chorą. Balsus turintieji vyrai turėtų rausti iš gėdos matydami, kad mūsų vyrų choras Lituanian tegali išvesti scenon tik saujelę vyrų, kai tuo tarpu latviai ir estai pajėgia išstatyti pusšimtį siekiančius mišrius choras.

Neįsivaizduoju, kuo galėtų teisingis mūsų vyrai, nedalyvaudami chore. Daugis iš jų savo laisvalaikius praleidžia tikrai neprasmingai. Tuo tarpu dalyvaudami chore, jie ne tik prisidėtų prie tauraus tautinio darbo, bet ir rastų patys sau naudingą ir gražų laisvalaikio praleidimą. Choru turėtų sudomėti ne tik senimas, kuris ir taip apkrautas visa eile kitų įsipareigojimų, bet ypač jaunimas, jauni vyrai. Daina galėtų didžiai praturtinti jų dvasinę kultūrą. O jų tėvai ir visa kolonija didžiuotųsi jais.

Dar ne taip seniai be choro Adelaidėje dar turėjome dvigubą kvartetą, turėjome ir populiarią tautinių šokių grupę. Turėjome! Šiandien vien tik Lituanian choras tebeliko. Tačiau jeigu ir Lituanian nebūs skubiai padaryta "kraujo transfuzija", neliks nė jos.

Chorvedys ir choristai dirba daugiau, negu jie gali. Tačiau 15-ka žmonių nėra choras. Reikia jį padidinti ir skubiai padidinti visu 100%.

Teatleidžia man p. Šimkus ir visi brangūs choristai, kad išlindau viešumon su choro reikalais. Man atrodo, kad reikalas yra gyvybinės svarbos ir kad jo negalima palikti užmarštyje. Norisi tikėti, kad gausioje Adelaidės kolonijoje atsiras bent 15-ka vyrų, kurie, pagaliau, ateis chorą ir įsijungs į jį su dūšia ir kūnu.

V. Radzevičius

IŠ MŪSŲ KAIMYŲ GYVENIMO

* Latvių socialdemokratų partijos užsienyje Stockholme leidžiama "Bryvība" paskelbė Estijos, Latvijos ir Lietuvos socialdemokratų partijų deklaraciją, kuria, apžvelgus pabaltiečių socialistų partijų nueitą 50 metų kovos kelią, pasisakoma, kaip, atstaus visuose 3 pavergtuose kraštuose nepriklausomybę, a. eityje turėtų reikštis jų savitarpio bendradarbiavimas.

* Vokiečių "Freie Presse", rašydamas apie buv. estų švietimo ministerio J. Lattiko kelionę po Vokietiją, pažymi, kad šis buvusis estų valstybininkas, 5-rius metus dirbęs ministru, Vokietijoje stengėsi susipažinti su joje gyvenančiais pabaltiečių buitimi. Augustdorfe jis aplankė estų centro komitetą.

* "Volksbote" Nr. 24/1955 rašo, kad dar ir dabar vad. "Tuchelių tyruose" vakariniuose Prūsijoje ir jų brūzgynuose tebesiaučia partizanai, kurie likviduoja žymesnius nučiuoptus bolševikų pareigūnus. Po karo jie pasinaudojo toje srityje buvusiais didžiuliais vokiečių armijos sandėliais. Dar ir dabar juos ne kartą tebegaudo lenkų saugumas ir kariai. Marienburgas numatytas restauruoti lenkų architektų. Darbai turi būti baigti iki 1960 m. Grįžusieji iš Lenkijos vokiečių karo belaisviai tvirtina, kad skurdžiai skaičius Lenkijoje dar padidėjo. Taip pat padidėjo sovchozų užpildinėjimas lenkų valdomoj pietinėje Rytprusių dalyje, ypač miškinguose rajonuose.

* Kom. lenkų vyriausybė pastaruoju metu išleido patvarkymą duoti vizas tiems Vokietijos piliečiams, kurie nori aplankyti savo gimines lenkų valdomose srityse. Iš Amerikos jau ir anksčiau lenkai įsileido turistus. Jų tarpe buvo ir keletas Amerikos lietuvių, Lenkijoje turinčių giminių.

* Čekoslovakija, Vengrija ir Rumunija pastaruoju metu įsileidžia ekskursantus iš Vakarų valstybių, tačiau tik grupėmis, ne pavienius asmenis. Tačiau ekskursavę šiose valstybėse skundžiasi, kad kelionės jiems brangiai apsiėjusios, nes Sovietų satelinės šalys viskas nepaprastai brangu, palyginus laisvąsias valstybes. Į Lietuvą, Latviją ir Estiją Sovietai iki šiol neįsileidžia užsieniečių. Matyti, turi ką slėpti nuo laisvojo pasaulio akių.

102 METŲ MOTERIS ATLIEKA VISUS DARBUS

Elisabeth Allen, Šiaurės Airijoje atšventė savo 102 gimtadienį, atlikdama savo kasdieninius darbus... Ji kelėsi anksti ryte pirmoji šeimynoje, paruošė pusryčius savo sūnui ūkininkui, palesino 35 žasiukus ir 30 kalakutų du kartus dienoje, pietums pasikasė bulvių iš lauko. Turgaus dienomis ji surėnka, nuvalo ir supakuoja kiaušinius. Ljuoslaičius praleidžia siūdama ir siuvinėdama. Nevartoja ainių. Prieš dešimtį metų ji nusilaužė koją, bet nustebeino savo gydytoją greit pasveikdama ir vėl puikiai dirbdama.

LIETUVOS PAJŪRIO GINTARAS

Stuttgarte, Vakarų Vokietijoje, atidarytas gintaro muziejus. Jame išstatyti reti gintaro pavyzdžiai, rasti Lietuvos ir Rytprusių pajūryje. Taip pat išstatyta nemaža gintaro dirbinių. Tai tylūs liudininkai Baltijos pajūrio žiliosios senovės.

Hamburge, Šiaurės Vokietijoje, veikia stambesnė gintaro apdirbimo įmonė, kuri dar šiandien apdirba gintarą. Antrojo Karo pabaigoje evakuotą iš Karaliaučiaus ir Klaipėdos.

Tuoju išgykite PROSPER MERIMÉE NOVELĘ LOKYS

Šioje novelėje žymusis prancūzų rašytojas pasakoja apie Zemaitijos grafo šemėtos šeimos tragediją.

"Lokys" gaunamas šiose vietose:
ADELAIDEJE — "Australijos Lietuvis", 35 Cator St., Hindmarsh S.A. ir sekmadieniais prieš pamaldas ir po pamaldų lietuvių parapijos bažnyčios salėje.

MELBOURNE — N. Butkūnas, 9 Cowper St., St. Kilda, o sekmadieniais prieš lietuvių pamaldas ir po pamaldų.

SYDNEY — J. Sakalas, 225b Bridge Rd., Glebe.

GEE LONGE — L. Bertašius, 152 Watson St., North Geelong.

PERTHE — Kun. L. Kemėsis — prieš lietuvių pamaldas ir po pamaldų.

Kitur gyvenantieji laukia prašomi užsakymus išsiųsti tiesiog laidykla.

Kaina 5 šilingai (siunčiant paštu 5/6). Šios novelės išleista nedidelis kiekis, todėl prašome nevilkinti su užsakymais.

SUTAUPYSITE PIRKdami TIK GERĄ PREKĘ Pirkite batus bet kurioje firmos

EZYWALKIN Ltd.

KRAUTUVĖJE

90, Rundle Street	Port Pirie	Hindmarsh
Unley Road	Port Lincoln	Hindley Street
Mount Gambier	Port Adelaide	Gouger Str.

Kiekvienos poros batų patvarumas garantuotas

Redaguoja O. A. Pridotkaitė

SPAUDOS REIKSMĖ MOTERS GYVENIME

Ar verta beminėti, kad žmogaus gyvenime nepaprastai reikšmingas ir reikalingas sielos penas? Norėčiau tačiau daugiau atkreipti dėmesį, kokios reikšmės spauda turi lietuvės emigrantės gyvenime.

Periodinė lietuviškoji spauda mes susirandame vienas kitą, sužinome apie pasaulį išblaškytus prietelius, randame naudingų ir įdomių straipsnių. Jei pajėgiame sekėti ir svetimų kalbų spaudą — tuo geriau galime praplėsti savo akiratį, padidinti savo žinių bagažą. Spauda mus informuoja apie naujausius išradimus, duoda žinių apie politikos eigą. Tūlas gal pasakyti, kad moteriai nedera politika domėtis. Jei mums rūpi mūsų tėvynės reikalai, tai mes turime domėtis ir bendra pasauline padėtimi, nes nuo pasaulinių įvykių raidos priklausys daug ir mūsų tėvynės likimas. Pagaliau gyventi ir nežinoti kokių įvykių laikotarpyje gyvename, būtų lyg jautis uždarytam narvelyje. Tiesa, dažnai darosi koku beskaitant politinio gyvenimo įvykius, nes po diplomatinę kurtuaziją dažnai slepiasi šlykštus veidmainiavimas, kurio eilinis doras žmogus tikrai drovėtųsi.

Mokslinės literatūros reikšmė šiuo metu mums nepalyginant svarbesnė negu tėvynėje gyvenant. Tik dalis mūsų spėjo mokslą baigti ramiais laikais. Kitos vos tik pradėjusios, turėjo apiešiti mokyklos suolą dėl karo ar tremties. Iš kur gi pasisemti rūpimų klausimų žinių, jei ne iš knygos? "Iš knygos gyventi neįmoksi" — sako priežodis, tačiau geriau pasisemti daugiau ir naujų žinių, negu per daug pasitikėti turimomis ir lyg tas grybas, pasenti, apeliuoti ir sukirmyti. Vyresnio amžiaus moterims verta ne tik turimas žinias pagilinti, bet ir jas atnaujinti, apipelėti ir sukirmyti. Vyresnio amžių auklėjime, moderniojoje kulinarijoje išskyla vis naujų minčių bei pažiūrų. Negalime griežtai laikytis senųjų prieš 15-20 metų įgytų žinių, jei kas kart vis išskyla naujos problemos, naujos pažiūros, reikia ir į jas atkreipti dėmesį ir panagrinėti, ir jei pasirodys priimtinos, pasinaudoti jomis. Mėskime priežodį "Taip mano mama darė, taip ir aš darysiu". Be abejo, mūsų motutė gerai darė, bet mes gyvendami kitame laikotarpyje gal dar geriau sugebėsime.

Dailioji literatūra formuoja ir užpildo mūsų sielą. Jei Lietuvoje mūsų siela vystėsi tarp lankos ir sodų žiedų, miško glūdumoj, besiklausant paukštelių giesmių, tai kas spragą užpildys atsidūrus svetimam krašte ir svetimam mieste? Tik dailioji literatūra. Ją skaitydama išmoksi jausti, galvoti, kentėti, džiaugtis ir mylėti.

Jausti ir pajusti — didelė Dievo dovana. Jausti vidurnakčio tylą: "Kad girdi, kaip jaunas žiedas ar lapelis ant šakelės kraujas". Jausti prasiskleidusiam rožės žiede Dievo galybę ir Jo sukurtos gamtos grožį. Jausti priešlstančios jūros savo fizinį menkumą. Zvaigždėtą naktį jausti tą beribį pasaulį, kurio tu esi tokia maža dalelė, o tačiau nesi niekas. Jausti širdingą šypsnį ant savo lūpų pažvelgus į žydinčią vyšnią, kuri tau primena tavo vestuvių dieną. Jausti grožio galybę, matant kaip peteliškė ieško gražiausio žiedo. Jausti nesustabdomą laiko bėgimą geltonuose rudens lapuose ir kartu suprasti, kad mūsų gyvenimas nesibaigs, kaip to nukritusio lapo. Jausti širdies taktą tavo artimo, džiaugtis skaitant vaikų pasakas, pajėgti džiaugtis, kad ir menkniekiu. Šiuos jausmus mummyse ugdo kaip tik dailioji literatūra.

Skaitydamos mes ugdome ir patriotinius jausmus. Mūsų širdyse ir atminty dar neišblanko apieštos tėvynės vaizdas, tačiau jaunoji karta susikurs tėvynės vaizdus tik skaitydama. Skaitydamos apie praeities didvyrius ir apie mūsų laikų kovotojus ir pasiryžėlius mes ugdome tėvynės meilę ir pasiryžimą dirbti jos naudai, nepaisant pasitaikiusių kliūčių.

Meilės žmogaus gyvenime niekada nėra per daug. O kiek tos meilės iš moters pareikalauja jos aplinka. Su meile pastatyta gėlių puokštė, kad ir ant labai kuklaus šeimininės šventės stalo — tai šventei suteikia karališkos puotos nuotaiką. Su meile atliktas, kad ir sunkus darbas — teikia džiaugsmo ir neša palaimą.

Mūsų dailioji literatūra gausi gražiais meilės pavyzdžiais, joje pavaizduotų moterų meilės pavyzdžiai mus žavi ir patraukia savo tyrumu, tvirtumu, mokėjimu aukotis ir kentėti už kitus.

Knyga turi būti ypatingai vertinama. Metai bėga, ir tegul sau bėpa, jų nesulaikysi. O mes, kaip tas grūdų aruodas, pildydami savo sielą įvairiomis dvasinėmis vertybėmis, kurių neišsemiamus lobynus rasime literatūroje, žengsime per gyvenimą kaip valdovės, o ne kaip vergės.

Eizė Diminskienė

N. MAZALAITĖS DARBAMS SUEINA 15 METŲ

Žymioji mūsų beletristė — laureatė Nelė Mazalaitė su pirmais savo beletristiniais kūriniais pasirodė 1928 m., bet pirmuoju savo kūriniu — novelių rinkiniu debiutavo 1939 m. prieš 15 metų. "Žinija" išleido "Miestas, kurio nėra" ir "Pajūrio moterys", kuriuose vyravo romantišne nuotaika. Jos pagrindinis stilius — novelė ir apysaka. Tremtyje jau pakrypusi į realizmą ir be novelių ir apysakų, mėgsta legendų stilių.

PERU MOTERYS GAUNA BALSAVIMO TEISĘ

Peru valstybės prezidentas Odría pranešė, kad jo krašto moterys pirmą kartą Peru istorijoje gaus teisę balsuoti 1956 m. prezidento rinkimuose.

ŠEIMININKĖMS

CITRINŲ TORTAS

Reikia paimti:

1/2 sv. sviesto.

3 kiaušinius,

1 puodelį cukraus,

2 puodelius miltų.

Sviestą ištrink su cukrumi iki baltumo. Sudėk kiaušinių trynius ir vėl pamaišyk. Atskirai išplak kiaušinių baltymus į putas ir pakaitomis sudėk miltus ir putas. Tešlą supilk į sviestuotą formą ir kepk 350-370 laipsnių krosnyje. Kol tortas kepa paruošk tokį pertepimą:

Paimk puodelį cukraus ir sumaišyk su 2 1/2 šaukštais miltų ir užpilk ketvirtadalį puodelio citrinos sunkos. Pamašyk, įpilk išplaktą kiaušinių. Kitame puodely ištrink šaukštą sviesto ir dar iš pirmojo puodelio visą masę supilk į puodelį su ištrintu sviestu ir pakaitink ant lengvos ugnelės. Prieš kaitinant galima įtaruoti dviejų citrinų žievelę. Pavirinti tol, kol pasidarys tiršta ruda masė. Ji greitai prideda, todėl geriau vartoti dvigubą puodą.

VASARIO 16 GIMNAZIJOS ŠOKĖJŲ GRUPĖ WIESBADENE

Šokėjų grupė, vadovaujama kūno kultūros mokytojos A. Grinienės, lankėsi Wiesbadene, kur naujai pastatytoje amerikiečių gimnazijoje pade-monstravo lietuviškus tautinius šokius. Į šį pasirodymą ji buvo pakviesta vietos amerikiečių kariuomenės oro pajėgų vadovybės.

Prieš šokius inž. Rudys supažindino publiką, kurioje daugiausia buvo amerikiečių mokinį, su Vasario 16 Gimnazija ir jos egzistavimo sąlygomis. Buvo sušokta 10 šokių. Po pasirodymo šokėjai buvo pavašinti ir pavežioti po Wiesbadeno miestą. Paskui šokėjai buvo pakviesti į karininkų klubą, kur buvo susirinkusios karininkų šei-

A. Vilainio-Sidlausko Nemuno leidykla, daugiausia besiverčianti senų vertimų perspausdinėjimu, ne kartą yra pažeidusi autorines vertėjų teises ir moraliai ir materialiai. Tuo reikalu LRD-ją pasiekė ne vieno LRD nario skundas. Kitų kolegų teisės net pakartotinai pažeistos. Antai, prieš porą metų, nė neatsiklausus vertėjo F. Neveračiaus, Nemunė perspausdinta jo verstasis Reymonto Kaimiečių 4 tomų veikalas. Vertėjas būtinai norėjo pataisyti naujos laidos vertimą, tačiau leidyto atspausdinta fotografiniu būdu — be pataisų. Pagaliau pažadėta vertėjui honoraras, bet netesėta. Su L. Tolstojaus Annos Kareninos vertimu pasi-elgta dar žiauriau: nuskriausta vertėjas ne tik materialiai, nieko jam nesumokant, bet ir moraliai, būtent, nuslepian vertėjo vardą. F. Neveravičius laiške LRD-jai smulkiai išdėsto to vertimo istoriją:

"Nemunas 1954 m. išleido Tolstojaus 4-rų tomų Annos Kareninos vertimą. Nemuno leidinyje visų keturių tomų vertėju pažymėtas Pr. Povilaitis. Iš tikrųjų pirmųjų dviejų tomų vertėjas esu aš. Šio vertimo istorija trumpai yra ši: Sakalo b-vės Kaune prašytas, Anną Kareniną pradėjau versti 1937 m. pabaigoje ir ligi 1939 m. pabaigos išverčiau du toms. Sakalo b-vei po nacionalizacijos (ir prieš jos denacionalizavimą) patekus su visais jos reikalais Valstybinės Leidyklos sudėtin, ši pastaroji bene 1942 m. vasarą paklausė mane, ar esu baigęs versti veikalą, o jeigu ne, tai ar galiu jį baigti versti šešių mėnesių būvyje. Dėl darbo sąlygų neturėjęs anuo metu galimumo tokiu trumpu laiku šį vertimą atlikti taip, kaip laikau būtina atlikti didžiųjų veikalų vertimus, nuo tolimiesnio vertimo atsisakiau ir pasiūliau Leidyklai kreiptis į Pr. Povilaitį, pirmaeilį vertėją, dėl kurio vertimo buvau tikras, kad nesudarys didelio kontrasto su manuoju. Veikalas Valstybinės Leidyklos taip ir buvo išleistas: 1 ir 2 tomai mano, kaip vertėjo, vardu, 3 ir 4 — Pr. Povilaitio vardu. Šis mano reikalo išdėstymas liūdininkų nereikalingas, nes geriausias liūdi-

K. K. Kuncevičius

LAISVĖS VAGIS

Į mano džiaugsmo laisvės pilną lopsį įsirangei kaip slibinas bjaurus
Aš nemaniau, kad atėitį pagrobsti
Ar man už auksą liksi toks žiaurus.

Išpuošei kaulais mano laisvės rojų,
O mano kūną ištašei rimbu,
Tapau tik vergas, vergui guolį kloju
Prieš vergo žvilgsnį vergu sudrimbu.

Ant kūno žydi žaizdos rimbo kieta
Ik žemėn grįšiu, tikrai neužgis
Likau tik vergas — bė namų, be vietos,
Nes tu vagis! Mano laisvės vagis!

100 ŽMONIŲ LAUKĖ

PASIRODANT DVASIOS...

Vieną šeštadienio vidunaktį prie nuošaly esančio aprūdijusio Campbelltowno tilto, netoli Sydnejaus, susirinko apie 100 žmonių ir laukė pasirodant dvasios.

Vietos legenda sako, kad prieš 129 metus nužudyto Frederiko Fišerio dvasia pasirodo ant tilto, atsisėda ant briaunos ir liūdnai žiūri į tą vietą, kurioje gulėjo jos sudaužytas upelyje kūnas.

Atėjus vidurnakčiui visus laukiančius nukratė šiurpas, kai pamatė, kad ištikrųjų kažkoks baltas pavidalas juda tamsoje.

Vienas vyras, drąsesnis už kitus, uždegė fakelą ir apšvietė "baidyklę".

Ir koks buvo visų nusivylimas, kai vietoj "dvasios" pamatė ramiai atrajojančią karvę... Skubiai susėdo visi į automobilius ir nuvažiavo miegoti.

* **Alžyre prancūzų kariuomenė netikėtai pradėjo didelius karo veiksmus prieš partizanus. Norima likviduoti partizanų centrus.**

mos. Šokėjai buvo pasveikinti klubo vadovės. Į jos sveikinimus atsakė kūno kultūros mokyti. p. Gailius. Vėl buvo sušokta 10 šokių, palikusių žiūrovams gerą įspūdį. Šokėjus žadėjo kvieisti vėl pasitaikius progai.

LITERATŪRINĖ VAGYSTĖ

ninkas yra pati knyga, Valstybinės Leidyklos leidinys. Tačiau ir nemaža kolegų pamena, kas buvo šio veikalų vertėjai. Pwz. kan. M. Vaitkus yra gyvas liudininkas, kai šio veikalų vertimo (I ir II t.) rankraštis buvo nagrinėjamas per literat. šeštadienius pas S. Čiurlionienę. — Turėjęs nemalonių susirašinėjimų su manim Kaimiečių atveju, p. Vilainis-Sidlauskas naiviai, bet drauge ir gudriai nusprendė, kad, "pavedęs" visą Annos Kareninos vertimą Lietuvoje pasilikusiam Pr. Povilaitiui, išmuš man iš rankų teisingą ginklą reikšti bet kurias pretenzijas į leidyto honoraro ar kt. reikalais. Toks rašytojo apvogimas tikriausiai yra pirmas atvejis mūsų knygų leidimo istorijoje. Mano giliausiu įsitikinimu šiuo atveju turėtų reaguoti Lietuvių Rašytojų Dr-ja, kad man padarytoji moralinė skriauda būtų bent iš dalies atitaisyta."

Lietuvių Rašytojų Dr-ja, kurios pareiga yra ginti rašytojų teises, skelbdama rašytojo F. Neveravičiaus laiško ištrauką, viešai smerkia Nemuno leidyklos neteisėtą ir neteisėną veiksmą — dvigubą literatūrinę vagystę, įvykdytą nesumokėjus vertėjui priklausomo honoraro ir net nuslėpus jo vardą.

Visi laikraščiai, kurie smerkia šią nešvarią spaudos bylą, prašomi paskelbti šį viešą raštą, o Annos Kareninos knygos turėtojai malonėkite I-II to veikalų tome vertėją pažymėti F. Neveravičių.

LRD Valdyba

INFORMACIJA

Prieš kurį laiką, "Laisvojoje Lietuvoje" (240 nr.) pasirodė žinutė, kad Jonas Rimašauskas yra paruošęs spaudai knygą "Sovietinis Genocidas Lietuvoje", kurią išleisianti buv. Politinių Kalinių Sąjunga. Knygos išleidimas kainuos apie 7.000 dol., todėl iš anksto renkama prenumerata.

Lietuvos Rezistencijos buv. Politinių Kalinių Sąjungos Centro Valdyba pasiuntė "Laisvosios Lietuvos" redaktoriui raštą, prašydama paskelbti jį spaudoje. Rašto turinys buvo šis:

"Lietuvos Rezistencijos buv. Politinių Kalinių Sąjungos Centro Valdyba atkreipia visuomenės dėmesį, kad Jonas Rimašauskas minėtai knygai medžiagą surinko Sąjungos pavedimu ir parama, tačiau minėtos knygos redakcijos Sąjunga nėra mačiusi nei jos aprobavusi, o taip pat nėra įgalinusi p. Rimašauską ją spausdinti ar platinti Sąjungos vardu.

Tą raštą, pasirašė visa Lietuvos Rezistencijos buv. Politinių Kalinių Sąjungos Centro Valdyba. Deja, "Laisvoji Lietuva" šio rašto iki šiol dar nepaskelbė. Dar daugiau: gegužės 26 d. (Nr. 243) ji, o taip pat ir "Draugas" (birželio 1 d. Nr. 127) atspausdino straipsnelį "Paminklas komunizmo aukoms", po kuriuo pasirašė Liet. buv. Polit. Kalinių S-gos Chicagoje Valdyba. Straipsnelyje lietuvių visuomenė prašoma iš anksto užsiprenumeruoti knygą "Sovietinis Genocidas Lietuvoje", pinigų siųsti Mr. Juozo Žičkaus vardu. Skelbiama, kad knygą leidžia Lietuvių buv. Politinių Kalinių Sąjunga Chicagoje.

Atkreipiame dėmesį, kad straipsnyje minimas knygos leidėjas (Lietuvių buv. Politinių Kalinių Sąjunga Chicagoje) neturi nieko bendro su Lietuvos Rezistencijos buv. Politinių Kalinių Sąjunga, kuri Jonui Rimašauskui buvo pavedusi tvarkyti Tautinės Martyriologijos skyrių. Tačiau Jonas Rimašauskas neturi jokių įgaliojimų surinktos medžiagos spausdinti be Lietuvos Rezistencijos buv. Politinių Kalinių Sąjungos Centro Valdybos žinios bei sutikimo.

Šį raštą skelbiame dėl to, kad vėliau visuomenė nekaltintų mūsų, kaip už "Stop Genocide" ženklelius, kuriuos Jonas Rimašauskas platino Lietuvos Rezistencijos buv. Politinių Kalinių Sąjungos vardu, bet iki šiol dar nėra už juos atsiskaitęs ir tuo reikalu visai neatsako į Centro Valdybos raštus.

Lietuvos Rezis. buv. Polit. Kalinių S-gos Centro V-ba
Kun. Vytautas Pikturna
Vaclovas Alksnis
Juozas Kojelis
Povilas Žičkus
Kun. Jurgis Paransevičius
Vaclovas Sidzikauskas
Dr. Bronius Nemickas
Jonas Šlepetys

Juozas Almis Jūragis

Didžioji Teisybė

Govė, kurioje gyveno našlė Ona, buvo kreiva ir leidosi pakalnė iki ežero, kuris čia pat, miestelio pašonėje išsitiesęs, erdve ir mėlyno vandens platybe patraukdavo kiekvieno akį. Govė — kažkodėl buvo pavadinta gražiai skambančiu Liepų Tako vardu. O buvo ji plika ir dyka. Ne tik liepos, bet ir šiaip stambesni medžiai neaugo tarp aukštai greta vienas kito susispaudusių namelių. Miestelio gyventojai kasdienėje kalboje govę sutrumpintai vadino Lieptakiu, o našlę Oną, nerodami jai didelės pagarbos, buvo praminę Lieptakio Ona. Ta pravardė su laiku jai taip prigijo, kad daugumas miestelio gyventojų ir nebeprisiminė tikrosios jos pavardės.

Ypatinga moteris buvo ta Lieptakio Ona. Iš miestelio moterų ji skyrėsi tiek savo išvaizda, tiek į kitų nepanašiu gyvenimo būdu. Buvo dar jauna, gražiai nuaugusi, turėjo dideles mėlynas akis ir dailiai sukirptą, poniškai baltą veidą. Kiekvienas drabužis puošė ją, ir tos ypatingos jai pavydėjo viso miestelio moterys ir mergaitės.

Lieptakio Ona tarnybos neturėjo ir jokio darbo nedirbo. Smalsūs miestelėnai spėliojo, iš ko ji pragyvena, bet klausiti niekas nedirbo, o ji pati niekam apie tai nieko neprisarė. Vasaros metu našlė Ona praleisdavo daug laiko prie ežero su atostogaujančiais Kauno ponais. O šiaip pas ją dažnai būdavo svečių ir iš jos namelio girdėdavosi girtos dainos. Miestelyje ėjo piktos kalbos, kad Lieptakio Ona ir miestelio viengungiams, bei klystantiems vyrams žmonas pavaduoja. Žodžiu, viso miestelio akyse našlės Onos gyvenimas buvo panašus į tą govę, kurioje ji gyveno. Jis buvo kreivas ir leidosi į pakalnę.

Greičiausiai Ona ir pati nežinojo, kad miestelis laiko ją neatgaileujančia Magdalena. O jeigu ir žinojo, tai neišsivadė žinanti. Eidavo aukštyn pakelta galva, žiūrėdavo visiems tiesiai į akis ir iš paviršiaus atrodė neprieinamai išdidi.

Lieptakio Ona augino mažą dukterį Kazytę. Kazytė augo be priežiūros — kaip laukinis augalas. Auklėjosi pati. Gyvenimo gudrybės mokėsi iš išdykusių gatvės vaikų, nuo kurių visą laiką nesiskyrė. Motina nesirūpino, kur ji dienas praleidžia ir buvo patenkinta, kad vaikas jai per daug po kojų nesimaišo. Kazytė metai iš metų augo ir nebuvo blogesnė už kitus savo amžiaus vaikus.

Nors Lieptakio Ona pati į bažnyčią nevaikščiojo ir nežinia, ar į ką nors tikėjo, bet Kazytei paugus ji pasielgė taip, kaip katalikiški vietos papročiai reikalavo. Ji pasirūpino, kad Kazelė būtų išmokyta katekizmo ir pristata prie Pirmosios Kamunijos. Nuo to laiko žmonės ėmė galvoti, kad Ona gal ir nėra jau tokia bloga, kaip visi apie ją kalba.

Viską pakeičius ir viską pagydas laikas būtų pakeitęs ir Lieptakio Oną. Pasenėjimas būtų atnešęs ir jai gyvenimo saikingumą, rimtumą ir aiškų tikrųjų vertybių supratimą, kuriuo pasižymi visi senesnio amžiaus žmonės. Bet Lieptakio Onai nebuvo lemtas tas nuosaikus dvasinės evoliucijos ir priartėjimo prie gėrio kelias. Jai tas kelias, kaip vėliau pamatysime, buvo trumpas, aštrus ir skausmingas. Skausmo taurė laukė jos sklidina. Ji buvo priversta gerti ją, kad kančios ugnyje nuskaidrėtų.

* * *

Tais metais, kada į Lietuvą atėjo svetima kariuomenė ir Dievo vardas buvo uždrausta rašyti didžiąja raide, miestelyje atsitiko dalykai, kurie Lieptakio Onos ir jos dukters vardus plačiai pagarsino visoje apylinkėje.

Nauji politiniai įvykiai užklupo visą kraštą — staiga ir netikėtai. Susirūpinimas, baimė ir negerų ženklų spėjimai lyg sunkus nakties slogutis užgulė visų širdis. O tų negerų ženklų buvo daug. Lyg kokiam demoniškam burtininkui lazdele pamojus, viskas pasikeitė. Kas buvo gera: ištikimybė savo kraštui, paveldėtas ar sunkiu darbu ir prakaitu įsigytas turtas, doras vardas ir užsitarnauta žmonių pagarba iš karto pasidarė neapykantos ir paniekos vertais dalykais, o blogis, išdavystė ir būdo menkavertiškumas tapo garbe ir pasididžiavimu. Kaip patving pavasario vandenys paviršiuje neša

bevertes šiukšles ir visokį šlamštą, taip ir šis naujas politinis tvanas išnešė į visuomeninio gyvenimo paviršius įvairius nežinomus padugnių gaivalus ir menkos vertės žmones.

Staiga pasikeitus vertybių gradacijai, žmonės nebeišmanė, kaip laikytis ir kuo tikėti, bet giliai širdyse visi instinktyviai pajuto, kad ateitis nežada nieko gero.

Bendro pasikeitimo procese šiukšlės išplaukė į paviršius ir mūsų miestelyje. Apylinkės nevykėliai, pajutę, kad išmušė jų valanda, pakėlė galvas. Jie užėmė miestelyje visas administracines tarnybas ir ištikimai vykdė savo ponų įsakytas naujas reformas. Išdidūs, arogantiški, duodami suprasti:

— Drebėkite, dabar mūsų valdžia!

Miestelyje dažnai buvo šaukiami vieši susirinkimai arba mitingai. Kažkokie nepažįstami ir niekada nematyti ponaičiai, liežuvius išsigalandę, net apsiputodami gyrė naują tvarką, kraštą okupavusių kariuomenę; kalbėjo apie saulėtą gyvenimą, laimę ir laisvę. Paskui keldavo sugniaužtus kumsčius aukštyn ir šaukdavo linkėjimus svetimoms vadams, apie kuriuos miestelio gyventojai iki šiol nieko nebuvo girdėję. Žmonės pasiklausydavo, pasiklausydavo ir dar sunkesnėmis širdimis išsiskirstydavo namo. Jie jautė, kad agitatoriai saldžiomis kalbomis ir gražiai skambančiais žodžiais nori paslėpti kažkokią šėtonišką apgaulę. Visi nuvokė, jog laisvė ir laimė yra jaučiami, o ne protu suvokiami dalykai. Laimingas ir be įkalbėjimų žino esąs laimingu, o laisvasis supranta kada jis laisvas. Gyvenimo tikrovė prieštaravo viliojančiai skambančioms kalboms. Argi laisvės vardu suiminėjami niekuo nenusikaltę žmonės? Ar saulėtas ir laimingas gyvenimas reikalauja atimti teisėtai įsigytą turtą? Ar buvo reikalinga, kad tariamą laimę ant durtvų atneštų svetimos šalies kariuomenė? Bet mitingai vis buvo šaukiami ir žmonės ėjo naujų apaštalių kalbų klausytis pradžioje iš smalsumo, o vėliau iš neišvengiamos baimės, kad nebūtų palaikyti atvirais naujų viespačių priešais.

Šitame naujosios tvarkos sąmyšyje į paviršius išplaukė ir Lieptakio Ona. Ir ji pasijuto lygi tarpe tų „nužemintųjų“, kuriuos internacionalo žodžiai šaukė veržtis pirmyn. Pažėmusius do ruosius ir vertinguosius, ją apėmė dar nepatirtas, krūtinę šildas garbės pajautimo jausmas. Lyg tas pasikeitimas jai pačiai būtų naujos garbės ir vertingumo pridėjęs. Ji pasidarė naujosios tvarkos šalininkė ir palaikytoja. Miestelio vykdomajame komitete šeimininkavo jos brolis. Ta aplinkybė įkvėpė jai svarumo ir pasitikėjimo. Lyg neoficialus valdžios šauklys ji pradėjo raginti miestelio gyventojus, ypatingai moteris, dalyvauti šaukiamuose mitinguose. Susitikęs gatvėje kurią nors savo pažįstamą ir po poros žodžių tuoj pradeda:

— Tai eisime šį vakarą, ponai, į mitingą. Bus kalbėtojas iš Kauno. Juk ir jūs vyras yra darbininkas. O mums darbininkams dabar reikia eiti išvien. Darbininkų valdžią rinksimė. Ir pamatysite kaip bus paskui gera gyventi. —

Taip pakalbintos moterys atsiskyrė nelabai drįsdavo. Visų nustebeimui Lieptakio Ona pradėjo dirbti. Buvo paskirta suvalstybinto kooperatyvo vedėja.

Tuo laiku Kazelė ėjo tryliktus amžiaus metus. Ji lankė pradžios mokyklą ir pirmoji iš miestelio lietuvių vaikų įsirašė į komunistinę pionierių organizaciją.

Vieną dieną miestelio skelbimų lentoje ir ant lentinių tvorų, šalia nuo saulės ir lietaus išblukusių senų plakatu su šūkiu „Nei vieno balso liaudies priešams!“, atsirado dideli, ranka piešti skelbimai.

DĖMESIO! NAUJIENA!

Vietos Komjaunimo organizacija šių metų spalio mėn. 20 d. Raudonosios Vėliavos salėje ruošia viešą

VAKARĄ

Bus vaidinamas naujas kovingų idėjų trijų veiksmų vaidinimas

DIDŽIOJI TEISYBĖ

Po vaidinimo šokiai.

Pradžia 7 val. vakaro. Kviečiame

ALBERTAS EINSTEINAS,

GAMTOS PASLAPČIŲ AIŠKINTOJAS

Balandžio 18 dieną Princetone, N.J. (JAV-bėse), mirė garsiausias mūsų laikų mokslininkas Albertas Einšteinas.

Einšteinas gimė 1879 metais kovo 14 d. Vokietijoje, Ulmo mieste, suvoktėjusių žydų šeimoje. Mokykloje buvo laikomas negabiu, net visai atsiliekančiu, buku. Ir matematikoje, kurioje jis dirbo didžiulius darbus, neparodė jokių gabumų.

Bet ... daug galvojo. Jau 14 metų pasireiškė, kaip matematikas. Šveicarijos Ziuricho un-te jis gavo Daktaro laipsnį. 1902 metais jis buvo pakviestas veinos patentų įstaigos ekspertu. 1905 metais jis jau paskelbė „Specialią reliatyvumo teoriją“. Ligol buvo manoma, kad gamtoje, visatoje viskas sutvarkyta nepaprastu, matematišku tikslumu. Einšteinas žiauriai sugriovė tokį manymą ir įrodė, kad visatoje yra reliatyvi tvarka; ir žvaigždės neina lygiais keliais.

1916 metais Einšteinas paskelbė „Bendrąją reliatyvumo teoriją“, pagal kurią visas matomasis pasaulis yra taip pat tikrai reliatyvus reiškinys. Šia savo teorija Einšteinas sugriauna ligol buvusią nuomonę, kad yra medžiaga ir yra energija. Jis įrodė, kad yra vienas vienintelis visko pagrindas — energija, tikrai energija, kuri reikiama įvairiomis formomis — elementais, jų kombinacijomis ir įvairiais energijos pavidalais. Energija visai susiformuoja ir sudaro žmogui matomąjį pasaulį, daiktus ir t.t.

Sulaukęs jau 70 metų jis paskelbė dar vieną teoriją: „Suvienyto lauko teoriją“, kuria jis bando apjungti visus visatos elementus ir, savo teoriją patvirtinimui, suvesti gravitacijos — traukos ir elektromagnetizmo reiškinius į vieną formulę.

Einšteinas dirbo visą gyvenimą galvodamas, nujausdamas ir numatydamas. Tai buvo mokslininkas — menininkas arba mokslo menininkas. Savo darbais jis daug ką įrodė, o be ko kita, įrodė ir tą tiesą, kad „menas savo augštybėje yra mokslas, o mokslas savo aukštybėje yra menas“. Einšteinas ir dirbo, kaip mokslo menininkas. Ir be pretenzijų. Jis neskelbė savo mokslo atsiekimų kaip, aksiomų, dogmų, bet viską žmonijai pateikė, kaip teorijas, atsiet — tiesas, kurias reikia įrodyti. Bet dar jam gyvam esant, jo paskelbtos reliatyvumo teorijos buvo įrodytos. Kai Hirošimoje sprogo pirmoji atominė bomba, kurios sprogo metu medžiaga buvo paversta energija, ne tik mokslininkai, bet ir bemoksliai įsitikino, kad tikrai medžiaga yra energija, energijos pavidalas.

Paskutinė jo teorija „Vieno lauko teorija“, kuriai jis patiekė ir matematinę formulę, nebeįtina, kad bus įrodyta, kaip ir medžiagos ir energijos vieningumo teorija.

Einšteinas yra laikomas atominio amžiaus mokslininku, jį pradėjusiu.

Gal kartais ir perdėtai vienam asmeniui priskaitomi visi nuopelnai. Juk gamtos vieningumo pradų mintis yra sena, kaip ir protingas žmogus. Dar viduramžiais alchemikai taip galvojo ir tada jie darė bandymus, kaip vienas

visus atsilankyti.

Rengėjai

Vakarą reklamavo plakatai. Vakarą garsino ir Lieptakio Ona, dabar draugė kooperatyvo vedėja, girdavosi, kad jos Kazelė vaidins labai svarbią rolę.

Valdžiai uždarius visas anksčiau veikusias organizacijas, pramogų miestelyje ilgesnį laiką niekas neruošė, dėl to Didžiosios Teisybės pasižiūrėti susirinko publikos gana gausiai. Erdvi šaulių salė, perkrikštyta Raudonosios Vėliavos vardu, ir viduje buvo nustojusi tautinio charakterio. Vietoje Lietuvos ženklo, šauniai ant balto žirgo jojančio raitelio, kabojo didžiulis besišypsančio ūsuoto gruzino paveikslas, o abejeose scenos pusėse sienas dengė raudonos marškos su kūjo ir plaktuko emblemomis.

Lieptakio Ona sėdėjo pirmoje eilėje tarpe naujųjų miestelio ponų ir jautėsi labai išaukštinta. Va ir jos Kazelė parodys ką gali. Suvaidins geriau už buržujų dukteris visokias pavasarininkes ir šaules, kurios smetoniniais laikais toje pačioje scenoje save rodė. Pasibai-

medžiagas paversti kitomis. Einšteinas tikrai toms mintims ir tiems numatymams yra davęs galutinę išraišką, teoretiškai pagrįstą ir praktiškai įrodytą. Šiandien, todėl, ne tik žinoma, bet ir įrodoma, kad ir aukšą ir deimantus galima padaryti iš kitų medžiagų.

Todėl Einšteinas yra laikomas epochiniu mokslininku, kokiais yra buvę Kopernikas, Newtonas ir Darvinas.

Nemaža buvo pastangų Einšteina pajungti kuriai nors pasaulėžiūrai, kuriai nors srovei, kuriai tikybai. Jis buvo visų pirma žmogus. Kad jis yra žydas, jis aiškiau suprato, kai Vokietijoje įsigalėjo Hitleris su naujųjų vokiškų barbarų — nacių gaujomis, nuo kurių jis buvo priverstas bėgti. Tuo įvykiu norėjo pasinaudoti Stalinas kviesdamas jį į Rusiją, bet Einšteinas ir nuo sovietinių komunistinių barbarų taip pat bėgo net už Atlanto.

Spaudos žmonės Einšteina klausdavo ir apie jo tikėjimą ir apie jo priėjimą komunistams. Paklaustas dėl Dievo, Einšteinas atsakydavo „Nežinau“, paklaustas apie priėjimą komunistams, jis atsakydavo esąs taikos šalininkas, sionistas, moralinis pacifistas, kuo jis ir buvo.

Einšteinas garbės nesiekė nei dėl savo mokslo darbų, nei viešame gyvenime, todėl pakviestas būti Izraelio valstybės prezidentu, atsisakė tos garbės. O 1921 metais, gavęs Nobelio premiją už fizikos mokslo darbus, jis taip pasisakė: „Jeigu mano teorija bus įrodyta, tai vokiečiai pasakys, kad esu didelis vokiečių, o prancūzai, kad esu pasaulinis mokslininkas, o jeigu mano teorija žlugs, tai prancūzai pasakys — tai vokiečių, o vokiečiai pasakys — tai žydas ...“

Bet Einšteino teorija jau įrodyta, ją jau pripažįsta ir vokiečiai ir prancūzai, bet pats Einšteinas mirė nepatenkintas, nes į didelius klausimus jis, būdamas atviras ir sąžiningas, kaip tikras mokslininkas, tegalėjo atsakyti — „Nežinau“. „Didžioji misterija“, kurią jis apibūdindavo kaip „viršvisatinę jėgą“, ir jam liko neapčiuopiama, neįstebama, neįmatoma. Ir jis sakė „Nežinau“.

Mirdamas Einšteinas paliko testamentą, kuriame, be ko kita, jis prašė jį palaidoti be apeigų (jokiai tikybai jis nepriklausė), jo kūną sudeginti, o smegenis pavedė vienam gydytojui, kad jis juos galėtų panaudoti mokslinių tyrimų reikalui.

Einšteinas mirė, palikęs didelį mokslinį perversmą, išaiškinęs žmonijai dideles gamtos paslaptis, kaip jau suminėtieji Kopernikas (žemės sukimosi teorija), Newtonas (traukos teorija), Darvinas (evoliucijos mokslas). Dar reikės laiko, kol žmonija išsiaiškins ir įsisąmonins jo mokslinį palikimą. Šiandieną vieną tikrai iš to palikimo detalių žmonija jau žino ir konkrečiai apčiuopia, tai atominis, atomo skaldymo reiškinys.

Albertas Einšteinas mirė, bet jo paliktų darbų vaisiais žmonija naudosis ir jie bus gyvi žmonijos kartose ir ves ją į naujus pažinimus, kurie veda į objektyviosios tiesos pažinimą.

„N. L.“

gė jų laikai. Dabar mano dūkrai atsiveria kelias — motiniško išdidumo jausmų išsiliejime viena pati sau galvojo Ona, laukdama vaidinimo pradžios.

Salėje užgeso šviesos, nutilo balsų ūžesys ir uždanga pamažu pasitraukė į šonus, atskleidžiamą Didžiosios Teisybės pirmojo veiksmo sceną. Dekaracijos vaizdavo kaimo ūkininko trobos vidų — kambarį seną, apytamsį, pajudavusiomis ir dūmais apsmilkusiomis sienomis. Dešinėje durys į lauką, kairėje krosnis, o sienoje tiesiai prieš žūrovus buvo išpiešti du langai. Jų tarpe aukštai pakabintas didelis kryžius su nuo amžiaus patamsėjusia medine Dievo Kančia. Stalas ir kelios kėdės užbaigė visą scenos apstatymą. Apie krosnį triūsė Palkaus Jonė, vaidinanti motiną. Ji maišė puodus ir retkaričiais, lyg ko laukdama, žvilgčiojo pro langą. Atsidarė durys ir iš lauko ėjo knygų ryšulėliu nešina dukterį vaidinanti Lieptakio Onos Kazelė. Prasidejo pasikalbėjimas scenoje.

(Bus daugiau)

Mokslo - technikos naujienos

IŠRASTA SKRAIDANTI PLATFORMA

Amerikos malūnsparnių-helikopterių lėktuvų išradėjai šiomis dienomis yra išradę nuostabų skraidymo aparatą, kurį pavadino "skraidančia" platforma.

Skraidanti platforma, kurią pagamino Hillers Helicopters of Palo Alto California, yra panaši į apskritą stalą, neturi nei sparnų, nei vairo, kaip ir stalas turi 4 kojas. Viršutinėje platformos pusėje yra vairavimo tiltelis-uztvara, kurios viršus apvestas lanku, už kurios įsitvėręs skrendantis žmogus tą platformą vairuoja, vien pasilenkimu tai vienon, tai kiton pusę. Platforma varoma dviejų motorų, po

100 arklio jėgų. Tikrai nuostabus išradimas.

NAUJAS IŠRADIMAS AVIACIJOJE

Anglijos karo aviacijos darbuotojai išrado naują, labai praktišką lakūno gelbėjimosi lėktuvo nelaimės metu priemonę. Išradimas yra toks: mygtuką paspaudus, lakūnas momentaliai iškrinta su sėdyne; tuojau atsidaro parašiuotas ir paraišuto atsidarymas atjungia lakūną ir paraišutą nuo sėdynės.

Manoma, kad ateity šis išradimas bus pritaikintas ne tik lakūnams, bet ir keleiviams, kurie tokiu būdu bus daug saugesni lėktuvo nelaimės metu.

KAIP GREITAI UŽMIGTI?

Žmogus pramiega tučkalį savo gyvenimo. Nors gaila, kad tiek daug laiko "nueina niekais", bet be miego žmogus išsiversti negali. Miegas yra nepaprastai svarbus fizinis ir dvasinis poilsis. Jeigu atimtų žmogui miegą, jis ilgai neišlaikytų.

Nežiūrint, kad miegas žmogui būtinas ir nepareina nuo mūsų valios, daug žmonių labai sunkiai užmiega. Amerikoje per paskutinius metus buvo suvartota 350 tonų (770,000 svarų) migdančių vaistų! Daktarai perspėja, kad pripratimas prie migdančių vaistų yra savo rūšies narkotikų vartojimas. Taip kaip narkotikas, negavęs narkotikų, nebegali normaliai galvoti ir veikti, taip ir žmogus, įpratęs prie mig-

dančių vaistų, nebegali be jų užmigti. Moderniško gyvenimo tempas be abejo veikia į nervus ir žmogus po dienos darbo turi tiek įjautintus nervus, kad jis nebegali užmigti. Tačiau nereikia tuojau griebtis migdomų vaistų — geriau pabandyti kitas priemones miegui sukelti.

Pirmiausia sąlyga geram miegui sukelti yra pats miegamas kambarys. Jis turi būti patogus, erdvus, gerai vėdinamas. Miegamojo kambario spalvos turi būti švelnios ir ramios nejudinančios akių. Geriausia spalva miegamam kambariui yra žalia arba mėlyna (šviesių spalvų), nes jos abi akims švelnios ir ramios. Vengti ryškių spalvotų popierių, ypač raudonos spalvos, kuri jaudina akis ir nervus.

Prieš eidamas gulti sulėtink veiksmus. Pamažu nusirenk, nusiprausk, susidėk rūbus, stenkis apie nieką negalvoti. Atleisk visus raumenis, vaikščiok pamažu. Maždaug per pusvalandį neskubėdamas pasiroši miegui.

Lovoje dėvėk tik patogius, plačius ir kūno nevaržančius rūbus.

Lova turi būti patogė, matracas neminkštas ir neketas, pagalviai minkšti. Lova turi būti tiek plati, kad žmogus be vargo galėtų joje vartytis. Per 8 miego valandas žmogus apsverčia 25-45 kartus. Siaura lova, kurioje žmogus turi gulėti išsitiesęs kaip pagalys, yra negera.

Prieš eidamas gulti negalvok apie nemalonius dalykus.

Kiekvienas žmogus turi išmiegoti tam tikrą valandų skaičių. Moterims paprastai reikia daugiau miego kaip vyrams. Geriau miegoti trumpiau, bet stipriai, nieko nesapnuojant, neatsibundant. Stiprus 7 valandų miegas geriau atgaivina žmogų negu 14 valandų snaudulys, kai žmogus nuolat vartosi arba snaudžia, pusiau girdėdamas kas darosi lauke. (K.)

Ar jau įsigijote

ZEMELE ŠVENTĄJĄ?

KULTŪRINĖ KRONIKA

* Vilniaus katedra, kaip balandžio 13 d. pranešė Vilniaus radijas, pradėta remontuoti. Ji laikoma tik istoriniu L. Stuokos-Gucevičiaus paminklu. Bus restauruotos pastato išorėje esančios skulptūros, jų detalės, po to bus atlikti tinkavimo ir dažymo darbai, vėliau numatyta restauruoti vidaus skulptūras ir architektūrinės detalės.

* Leonardo da Vinci paveikslas (freska) "Paskutinė Vakarienė" jau baigtas atnaujinti. Jis buvo gerokai sužalotas per Milano bombardavimą 1943 m. Restauravo dail. Maura Pell'iccioli. Paveikslas yra išlikęs nuo 1487 m. Jis buvo nupieštas ant Santa Marcia-della-Grazia Milane vienuolyne valgomosios salės sienos.

* Apie Kristijoną Donelaičių straipsnį įsidėjo didžiausias suomių dienraštis "Helsingin Sanomat", turįs 200.000 tiražo. Straipsnyje nagrinėjama Donelaičio vertė lietuvių ir pasaulinei literatūrai.

JAUNIMO LITERATūros PREMIJA

Kun. J. Prunskio skirtosios Jaunimo literatūros 500 dol. premijos sąlygos paskelbtos Drauge 1955.V.21: Premija bus duota už bet kurios rūšies ar žanro auklėjančią veikalą: eilėraščius, poemą, beletristiką, biografijas, vaizdelį ar kurios kitos rūšies kūrinį, skirtą jaunimui. Jury komisija paskirs Lietuviškosios Knygos Klubas ir At-kų meno dr-ja Satrija iš rašytojų, pedagogų ir kultūrininkų. Autoriai ar leidėjai 1955 metais išėjusias tos srities knygas ar spaudai parengtus rankraščius, pasirašytus tikrąja pavarde, prašomi siųsti ligi 1956.III.1 d. šiuo adresu: Jaunimo literatūros premijos komisija 2334 So., Oakley Ave., Chicago 8, Ill.

LRD valdyba ragina kolegas rašytojus atkreipti dėmesį į visus tuos konkursus.

KULTŪROS FONDAS

Ne kieno kito, tik rašytojų iniciatyva 1947 m. Vokietijoje įsteigtas Kultūros Fondas, kurio idėja tada buvo susilaukusi palankaus visuomenės pritarimo. Vėliau jis atkurta ir gražiai visą laiką veikia Australijoje. Prieš metus ir Kanadoje KF pripažintas bei įteisintas, kaip esminis LB padalinys, vykdamas švietimo ir kultūros funkcijas. Pastaruju metu ir JAV spaudoje labai gyvai imta kelti KF reikalas; pažymėtina ypač energinga ir nuoširdi kol. St. Tamulaičio veikla. Iki šiol JAV veikė vienintelis KF skyrius Clevelande. Nūnai Čikagoje kilęs veržlus KF sąjūdis, dar neįgijęs organizacinės formos, jau gavo per 2.000 dol. įnašų pažadų. Lauktina, kad liepos 2-4 d. susirinkiančioji JAV LB Taryba pirmoji eilę apsvartys ir įteisins KF-ą, pripažindama gyvas bendruomenės pstangas KF kurti. Kolegos prašomi vienu kitu straipsniu ta linkme pagyvinti viešąją opinią, kuri tokiu atveju itin svarbi.

REIKALAUJA GRAŽINTI PRALOŠTUS LENKTYNĖSE PINIGUS

Viena moteris JAV-bėse, New Yorke, nuėjo pirmą kartą į arklių lenktynes ir pralošė 425 dolerius. Grįžusi namo padavė skundą teismui, kad praloštus pinigus priteistų iš arklių lenktynių savininkų. Pasirodo, kad New Yorko valstybėje dar veikia įstatymas iš 1879 metų, kad lenktynėse praloštus pinigus galima reikalauti gražinti. Kas bus, jeigu visi pralošusieji pradės reikalauti pingus gražinti?

Gimtoji kalba

DAIKTARVARDINĖ PRIESAGA -SENA

Vadovėliuose sakoma, kad priešaga -sena reiškianti veiksmo būdą, pav. eiseną reiškia ėjimo būdą, vartosena vartojimo būdą ir t. t.

Reikia pastebėti, kad ši priešaga nėra labai populiari, t. y. dažnai vartojama. Ir suprantama, kodėl. Mat, ji savo reikšme nedaug tesiskiria nuo priešagų -IMAS ar -YMAS, kurios reiškia patį veiksmą, pav. bėgimas, skaitymas ir kt. Kai kuriose Lietuvos tarmėse ir priešaga -SENA reiškia taip pat tik veiksmą, vadinasi, -SENA = -IMAS, eiseną = ėjimą.

Bendrinėje kalboje esama nusistatymo šias dvi priešagas skirti. Sakome, kad ėjimas, tarimas reiškia patį veiksmą, o eiseną, tarseną reiškia to veiksmo būdą arba tam tikrą jo rūšį.

Tačiau veiksmo rūšį galime pažymėti ir kitu būdu, ne vien priešaga — -SENA. Specialų veiksmo būdą arba rūšį dažnai nurodomė įvardžiu TOKS, sakomu su paprastą veiksmą reiškiančiu daiktavardžiu. Dėl to, kai sakoma: TOKS JO SKAITYMAS man nepa-

tinka, suprantame, kad čia kalbama ne apie skaitymą apskritai, ne apie patį veiksmą, bet apie specialų skaitymo būdą. Iš to išeina, kad TOKS JO SKAITYMAS man nepatinka ir TOKIA JO SKAITYSENA man nepatinka yra vienareikšmiai. Dėl tos priežasties paprastai ir nesakoma man jo VAIDINSENA, DAINUOSENA, ARSENA, SIŪSENA nepatinka. Čia jo VAIDINSENA reiškia jo vaidinimo būdą, pats veiksmas implikuoja ir veiksmo būdą. Štai kodėl priešaga -SENA veiksmo būdai žymėti vartojama palyginti retai. O kartais ten, kur manoma, kad ji reiškia veiksmo būdą, pav. ŠUKUOSENA, RAŠYSENA, iš tikrųjų ji reiškia veiksmo padarinį, rezultatą, nes ŠUKUOSENA yra tai, kas sušukuota (frizūra), o RAŠYSENA — rašymo išdavą (braižą).

L. Dambriūnas

Pagal oficialiąją N. Zelandijos vyriausybės statistiką, N. Zelandijoje yra 164 lietuviai: 83 vyrai ir 81 moteris. Iki 16 metų amžiaus svetimšaliai neregistruojami.

ZVAIGŽDŽIŲ SISTEMOS AMZIUS

Visatos amžius! Ar tai reiškia, jog Visata turėjo absoliutinę pradžią, jog ji buvo vienu kartu sutverta Kūrėjo valia, ar ji iškilė iš nebūties, panašiai, kaip gimstantis organizmas? Ne, tai reiškia jog viename savo istorijos momente visa matoma žvaigždžių ir miglynų sistema, arba mūsų Galaktika (Paukščių Kelias) įgavo tokią išvaizdą, kokią maždaug, mes dabar matome žvaigždėtą naktį. Schemose, sudarančiose įvairių hipotezių pagrindą, "pradžią" gali būti ne viena. Gal būt, žvaigždžių dangaus istorija turėjo keletą santykinų "pradžių". Gal būt, šita istorija žino pasikartojimą ciklą ar tai "viso žvaigždžių pasaulio", arba jo atskirų dalių.

Per pastaruosius du dešimtmečius astronomai "medžiojo" galaktikas, junginius milijardų "nematomų" žvaigždžių ir miglynų. Per tas medžiokles pavyko nufotografuoti apie milijonas naujų galaktikų arba miglynų, panašių į mūsų Paukščių Kelią, kurį, atrodo, sudaro šimtai milijonų žvaigždžių. Šiems stebėjimams naudota Briuso teleskopas Pietų Amerikoje (dabar pakeistas galingu reflektorium) ir panašus aparatas Ok-Ridže (JAV). Anksčiau Peru ir JAV-bėse padarytos fotografijos padėjo sudaryti tūkstančio šviesiausių žvaigždžių sistemų katalogą.

Iš senesnių padaryto amerikiečio astronomo Šapli pranešimo daroma išvada, jog beveik milijardo šviesmečių plote yra apie milijardas galaktikų. Kaip žinoma, šviesmečiu laikomas atstumas, kurį perbėga šviesos spindulys per metus laiko, skriedamas 300.000 kilometrų per sekundę. Iš stebėjimų išeina, kad Visata dar gyvena "jaunystės amžiu". Ji turi, pavyzdžiui, "tik" keletą trilijonų, arba keletą dešimčių trilijonų metų.

Kokie gi yra dokumentai, kuriais remdamiesi astronomai sprendžia apie Visatos amžių? Panašus skaičiavimas remiamas hipotezėmis, prileidimais, sudaromomis lyginant dabartinę dangaus šviesulių būklę su tariama jų būseną dangaus istorijos praeityje.

Yra žvaigždžių milžinų, yra žvaigž-

džių nykštukų. Tas milžiniškas skirtumas yra žvaigždžių evoliucijos išdava: žvaigždės milžiniai — jaunos, dar nediferencijuoti šviesuliai; žvaigždės nykštukai — senės, sutirštėję, sodrūs šviesuliai. Tačiau nuostabu šitame skirtume tai, kad juo jaunesnė žvaigždė, tuo ji ne tik didesnė savo apimtimi, bet ir turi savyje, matyt, daugiau masės. Kiekvienas žvaigždės evoliucijos laipsnis, kiekvienas amžius, turi atitinkamą svorį, kuris žvaigždei senstant, krinta. Žvaigždės nykštukai turi mažiau masės. Šitaip yra todėl, kad žvaigždės, spinduliuodamos energiją, nustoja masės. Kaip pavyzdį paimsime mūsų saulę, kuri per sekundę nustoja apie 4 milijonus tonų savo masės. Santykis tarp nustoamos ir visos žvaigždės masės kiekvienu laiku išmatuoja žvaigždės senėjimą. Naudojant šį santykį galima apskaičiuoti laiką, praėjusį nuo milžiniškos žvaigždės formos iki jos sumažėjimo. Šiuo būdu apskaičiuota, kad žvaigždės amžius, iki ji dar spinduliuoja šviesą, yra tarp 10 ir 100 trilijonų metų.

Kitas būdas apskaičiuoti žvaigždžių dangaus evoliucijos laiką remiamas tolyginiu žvaigždžių judėjimo energijos pasiskirstymu. Kaip žinoma, žvaigždės dangaus erdvėje juda įvairiais greičiais: juo mažesnė žvaigždės masė, tuo geričiau ji juda. Paukščių Kelio žvaigždės turi beveik vienokią kinetinę energiją. Šiuo atžvilgiu yra kiek panašumo tarp žvaigždžių ir dujų mišinio molekulių: susiduriant judančioms dujų molekulėms lengvesnės įgauna didesnį greitį negu sunkesnės molekulės, bet galutinioje išvadoje molekulių energijos išsilygina. Žvaigždžių sistemoje tiesioginiai žvaigždžių susidūrimai pasitaiko labai "retai"; tačiau pasitaiko "pusiau susidūrimų", nuo kurių įvyksta žvaigždžių judėjimo pakeitimai, prabėgant "arti" vienai žvaigždei pro kitą. Kad įvyktų lygiašaukis energijos pasiskirstymas reikalinga labai daug laiko. Mūsų Paukščių Keliui šitas periodas skaičiuojamas apie 30 trilijonų metų.

Šitas skaičius yra "didelio mastelio. Bet šitai išvada prietarauja išdavos,

gautos apskaičiuojant Visatos amžių kitais keliais, kuriais gaunama daug mažesnis, taip vadinamas "mažo mastelio", skaičius.

1943 metais indas fizikas astronomas Čendrasacharas pasiūlė naują dvigubų žvaigždžių teoriją, apibūdinamas Kosmoso amžių palyginamai mažu skaičium, būtent, nedaugeliu milijardų metų, tai maždaug toks amžius, kaip ir mūsų Žemės. Apskritai imant, žvaigždžių junginių pastovumo ir dvigubų žvaigždžių tyrinėjimai Visatos amžių atveda prie "mažojo mastelio", tarp milijardo ir 10 milijardų metų.

Prie tokių pat išvadų prieinama laikantis "Visatos ekspansijos" teorijos. Pagal judėjimą spektro linijos raudonoje zonoje (Doplerio-Fizo principas) buvo nustatyta, kad atskiri spiraliniai miglynai, panašūs, kaip spėjama, į mūsų Paukščių Kelią, tolsta nuo mūsų milžiniškais greičiais ir tie greičiai didėja proporcingai miglynų atstumams nuo mūsų Saulės. Remiantis šiuo faktu ir jo išaiškinimu, vienuolis Lemetras sukūrė Visatos ekspansijos teoriją: Visata plečiasi arba pučiasi. Prieita išvados, kad Visata išsiplėčia vieną nuošimtį per 20 milijonų metų. Vadinasi, prieš 20 milijonų metų Visatos skersmuo buvo viena šimtąja mažesnis negu dabar. Kad sutraukti šitą "skersmenį" iki nulio, reikėtų 100 kartų po 20 milijonų metų, t. y. prieš du milijardus metų visi spiraliniai miglynai buvo susilieję ir jie sudarė vieną masę. Tas laikas kaip tik yra ir savo rūšies Visatos pradžia. Tokiu atveju Visatos amžius būtų tik keletu milijardų metų.

Iš kitos pusės lygaus energijos pasiskirstymo tarp judančių žvaigždžių metodas buvo pritaikintas apskaičiuoti Visatos amžių, spėjant, kad žvaigždžių masės lieka nekintamos. Bet jeigu įnešti į šitą apskaičiavimą pataisą, išskylančią iš spėjimo, kad žvaigždės spinduliuodamos nuolat nustoja svorio, o masės mažėjimas turi ardyti lygų energijos pasiskirstymo stovį, tai nauji apskaičiavimai rodo, kad realiai išdavai gauti buvo reikalinga pie 20 milijardų metų. Tai ir yra Visatos amžius, kada ji susiformavo į tokį pavidalą, kokiame mes ją matome dabar. (Pabaiga sekančiame numeryje)

DAR TRŪKSTA

Mikaitis niekaip negali berasti vietos traukinį. Jis atrodo perpildytas. Eina Mikaitis pagal vagonus ir keikiasi:

— Argi Nojaus arka jau taip visiškai pilna? ..

— O, ne, — atsiliepia vienas per langą, — dar trūksta vienos bezdžionės...

VAIKAI NEATSARGŪS

— Na, vaikučiai, ką jūs čia žaidžiate? — paklausė bobutė savo vaikaičių.

— Žaidžiame tėvelį su mamyte, — atsiliepė Jonukas.

— O, kaip gražu. Na, o ką reiškia Kudlius tarpe jūsų?

— Tai mūsų uošvė, bobutė ..

ATVIRI VAIKAI

I šeimą Kūčių vakarą ateina Kalėdų Senelis. Visiems susirinkus prie egulutės, senelis kreipiasi į vaikus:

— Na, pasakykit dabar man atvirai, kas iš jūsų padarydavo viską, ko mamytė pageidaudavo?

— Tėvelis, — chorū atsako vaikai.

NE VIETOJE PRISIPAŽINIMAI

Biznierių suvažiavimo metu tame pačiame viešbučio kambary apsisistoję vieno miesto ūkinio gyvenimo vadovaujantieji 4 tūzai. Bičiuliškai besikalbėdami jie priėjo prie savo silpnųjų ir visi sutiko, jog yra dalykų, kuriuos jie patys smerkia, bet nepajėgia atsisipirti. Pagaliau vienas, kuris garsėjo kaip abstinentas, sako:

— Prisipažinsiu, kad mano silpnybė alkoholis. Užėina laikotarpiai, kad negaliu atsilaikyti. Tada aš nuvykstu į kitą miestą, pasiimu hotely kambary ir gerai paūžęs vėl grįžtu namo prie darbo. Žinoma, niekam ir į galvą neateina, kur buvau.

— O mano silpnybė — moteris. Žinot vieną našlutę — labai diskretiška ir protinga ..

— Aš tai negaliu atsisipirti neprikišęs rankų prie arklų lenktynių. Kaip tik pasitaiko proga, aš vis prisidedu.

Tuo tarpu ketvirtasis bičiulis vis tyli. Kai tie pradeda spirti, kad ir jis prisipažintų, jis išsisukinėja, sako nenorįs pasisakyti ir tiek .. Pagaliau, nebegalėdamas išsisukti, jis sako:

— Mano silpnybė, tai pliotkavojimas. Ir dabar štai aš negaliu net nusidėti kambaryje ..

AKTYVISTAS — STACHANOVETIS

Prie kapų vartų Vokietijoje sustinka dvi vėlės — viena nutukus, antra liesa, sudžiūvus.

— O tu iš kur? — klausia sudžiūvėlė. — Tu, turbūt, tik ne dabar prie rusų mirei?

— Ne, atsakė nutukėlė, — aš miriau 1919 m.

Tuo tarpu jiedvi pamatė kapų pakraščiu atslenkančią tokią sudžiūvusią esybę, jog atrodė, kad ir vėjelio dvelkimas ją nuvers.

— Alo! — šūktelėjo storulė — o kur tu, vargšė vėlele, slenkį net galvos nepakeldama,

— Klysti, — atsakė toji. — Aš nesu miręs. Aš aktyvistas — stachanovietis

BALIJE

— Kai su Jumis šoku, Panele, man atrodo, kad vaikštau po rožių žiedelius ..

— Tamsta klystat. Tamsta minat man ant kojų ..

KARO LAIVAS

— Vedybos, — sako kalbėtojas vestuvių puotoje — tai uostas, kuriame susitinka du laivai gyvenimo jūroje.

— Tai man, matyt, teko susitikti su karo laivu, — pastebėjo vienas iš dalyvių.

SUTIKIMAS

Kraušys grįžo iš kelionės. Geležinkelio stoty jo laukė žmona.

— O, tai tu čia! — tarė Kraušys išlipęs iš vagono žmonai.

Žmona užsigavo dėl tokio pasisveikinimo ir sako:

— Na, žinai, argi taip sveikinamasi su žmona tris savaites nesimačius. Žiūrėk štai aname perone, kaip vyras apkabinęs bučiuoja žmoną ..

— Taip, bet jis išvyksta, o aš atvykstu! ..

ŠILERIS IR KAIMYNAS

Vokiečių poetas Šileris bandė išmokyti skambinti arfa. Pirmosios jo pamokos, žinoma, nebuvo patrauklios, tad suerzino kaimyną. Tas užėjo į Šilerio kambarį ir piktai sako:

— Arfa Tamsta skambini kaip karalius Dovydas, tik netaip gražiai.

— O Tamsta kalbi kaip karalius Salemonas, tik ne taip protingai .. — atsakė Šileris.

PAVYZDINGAS VYRAS

Sekančią dieną po vedybų Kazys atsikėlė anksti, užstatė kavą, paruošė užkandį, išvalė savo ir Janės batukus. Janė iš lovos stebi savo mylimo vyro darbą. Kazys paduoda jai pusrytį į lovą, išvalo grindis, išplauna indus.

— Kokį puikų vyrelį aš turiu — pasidžiaugia Janė.

— Tu matei, kaip aš viską dirbau? — klausia vyras.

— Mačiau, brangusis.

— Labai gerai. Nuo ryt dienos tu turėsi visa tai daryti ..

Vienas tėra, kuris gali gyventi iš svetimo prakaito kitų neskriaudamas. — skalbyklos savininkas.

SKAUTŲ VYČIŲ 30 m. SUKAKTIS

Šiais metais kovą 15 d. suėjo 30 metų kai Lietuvoje pradėjo veikti skautai Vyciai. Ši svarbi skautijai sukaktis buvo iškilmingai paminėta visuose lietuvių skautų vienetuose.

Sukakties proga skautų vadovų laikraštis "Mūsų Vytis" išleido specialų skautams vyciams skirtą numerį, kur plačiai aprašoma skautų vycių istorija ir duodama daug straipsnių iš skautų vycių ideologijos.

1925 m. kovo 15 d. Panevėžyje, skautininko Vytauto Einorio bute, dalyvaujant Edvardui Zabaraskui, Vyt. Einoriui, Stasiui Žvirždinui, M. M. ir Vyt. Jurgučiiui buvo įkurtas pirmasis lietuvių skautų vycių būrelis, tada vadinamas Roverių būreliu. Tais pačiais metais lapkr. 5 d. būrelis buvo įregistruotas Panevėžio skautų Tuntos štabe ir pasivadino Simano Daukanto vardo būreliu.

Keliems mėnesiams pralinkus įsikuria antras būrelis Utenoje ir trečias Panevėžio mokytojų seminarijoje. 1927 m. švenčiant skautų vycių penkmetį po visą Lietuvą pasipila nauji skautų vycių būreliai ir draugovės. Prieš prasidedant antrajam Pasauliniam Karui Lietuvoje jau veikė 5-ziol skautų vycių draugovės ir 16 atskirų būrelių, viso 21 vienetas, kuriems priklausė per 500 skautų vycių.

Rusams okupavus Lietuvą, skautų sąjunga buvo uždaryta ir už priklausymą skautams pagal sovietų įstatymus buvo baudžiama nemažiau 12 metų kalėjimo. Vėliau atėję vokiečiai pasėkė rusų pėdomis todėl nenuostabu, kad okupacijų metais daug skautų vycių buvo nužudyta arba ištremta į Sibiro taigas arba Vokietijos kacetų. Šiuo metu Skautų Martyrologijos skyrius jau turi surinkęs davinius apie 64 vokiečių ir rusų nužudytus skautus vycius, bet tai tik dalelė davinių, o kur kiti šimtai dar neužregistruoti.

Šiandien dar peranksti kalbėti apie skautų vycių veiklą abiejų okupacijų laikotarpyje. Apie tai bus galima parašyti Lietuvai atgavus laisvę ir nustatyti kas labiausiai pasitarnavo savo tautai rezistenciniame sąjūdyje.

Praūžus karo audrai laisvėje esantieji skautai vyciai tuojau ėmė organizuotis. Pirmasis skautų vycių vienetas tremyje įsikuria Vakarų Vokietijos Britų zonoje Oldenburgo mieste. Draugovės steigėjai

Yra viena skruzdžių rūšis, vadinama Eciton hamatum. Jei šios rūšies skruzdė įdėsi į lėkštę, ji pradės bėgti ratu aplinkui ir bėgs tol, kol pavargs, nusilps ir žus. Ir jei bent kelias skruzdės įdėsi lėkštėn, bus tas pats vaizdas — viena paskui kitą bėgs ir bėgs aplinkui, kol neliks nė vienos.

Kas čia atsitinka? Ar nustoja veikęs gyvio instinktas, kurio jis visada klausosi? Iš dalies į šį klausimą galima atsakyti — taip, nes instinktas nėra priaugęs prie nepaprastų aplinkybių.

Spraginė širšė savo gyliu nužudo vabzdį, iškasa duobelę, į ją įtempia savo auką, sudeda kiaušinėlius ir duobelę vėl užkasa, kad išsiritę jaunikliai rastų sau pakankamai maisto. Tačiau jei širšei besidarbuojant su nužudytuoju vabzdžiu, ant duobelės kranto padėsi kitą negyvą vabzdį, ir ji, iš duobelės išlipdama, pastebės jį, — jai atrodys, kad ji savo auką užmiršusi užkasti. Ji atkas duobelę, bet čia ras užkastąjį vabzdį; reikia duobelę reikia vėl užkasti. Ir tai kartos tol, kol širšė visiškai išsisėmus, čia pat ras mirtį, arba kas antrąjį vabzdėlį pašalins. Taigi, gamtoje yra situacijų, prie kurių instinktas nėra priaugęs, ir kitais atvejais teisinga reakcija gyvū sunaikina. Minėtosios skruzdės dažnai ir be lėkštės pradeda ratu bėgti. Kas jas paskatina. Augalas, užmuštas vabzdys? Ne. Tik kvapo pėdsakai.

Šios skruzdės dideliais būriais — po 100.000 ir 150.000 — ištisine srove be pertraukos keliauja per neįžengiamus Amazonės miškus. Skruzdėlynų jos neturi, yra amžinos klajoklės. Tačiau jos eina tik anksčiau ėjusių kvapo pėdsakais. Kvapas atsiranda iš to, kad pirmiau bėganti skruzdė išleidžia tam tikro skysčio, kuris paskui bėgančias priverčia vergiškai laikytis pirmosios kelio. O jei patys vada pameta kelią, jie pradeda klaidžioti, vingiuoti.

Po vienos audros, ant betoninio tako buvo pastebėtas 1000 skruzdžių takas. Lietus buvo nuplovęs kolonos pėdsakus; vada, beieškodami kelio, rado paskui juos einančių skruzdžių kvapo pėdsakus ir, instinkto klausydami, pra-

dėjo jais bėgti. Dieną, temperatūrai kylant, pradėjo didėti ir jų bėgimo tempas. Nuo greičio padidėjo rato skersmuo. Po pietų iš rato pasidarė elipsė. Vakare ji suskilo į du ratus. Kitą rytą gyvū skruzdžių jau buvo maža belikusių. Tačiau pusgyvės vis dar tebebėgiojo ratais, kuriuos sudarė žuvusiųjų lavonai. Kvapo pėdsakų psichozė jas privertė žūti, nors kelias į visas puses buvo laisvas.

K. S.

ŠIAURĖJE DAROSI VIS ŠILČIAU

Vakarų Vokietijoje pavesta 20 mokslininkų tirti meteorologiją šiaurės Atlante, nes pastebėta, kad klimatas darosi vis šiltesnis ir šiltesnis. Jų žiniai duotas specialus laivas.

Švedų okeanografas specialistas O. Pettersson, prie kurio paskui prisidėjo britų meteorologas C. F. Brooks, sudarė teoriją dėl jūros potvynių ir atoslūgių. Pagal jų teoriją po 1800 metų potvyniai ir atoslūgiai protarpiais esą ypačiai stiprūs. Tai priklauso nuo saulės ir nuo mėnulio traukos, kuri sustiprėja prisartinus mėnuliui prie žemės iki tam tikro atstumo. Esą nuo mėnulio sustiprėjusios traukos išsijudina vandenyno gėlmės su šaltu vandeniu ir užlieja šiltesnes vandens sroves, jas stumdami vis toliu. Dėl to viduramžiais šaltosios vandens srovės buvo išiliejusios į šiaurės jūros fjordus. Klimatas tada buvo daug žiauresnis nei prieš 800 — 1000 metų vikingų laikais.

Paskutinį stipriausią tos traukos tarpą pagal Brookso apskaitymą žemė turėjo 1433. Tada klimatas buvo žiauriausias. Nuo tada trauka vėl mažėjo, klimatas šilo, šiaurės jūroje augo plotai laisvi nuo ledų. Metai iš metų darosi vis šilčiau.

1920 m. Grenlandijoje buvo retenybė paukščiai, kurių šiandien ten pilna. Nuo 1946 Europos ir Azijos šiaurinės dalys yra laisvos nuo ledų. Apie 1940 metus sezonas anglim gabenti iš Spicbergeno uosto trunka apie 7 mėnesius, o dvidešimtojo amžiaus pradžioje jis truko tris mėnesius. Neišsijustantis ledynas taip pasitraukė į šiaurę, kad Norvegijoje dingo kai kurie ledynai, o vandeniu nutekėjus, buvo rasta vikingų strėlių iš 400-500 metų po Kr. Aliaskoje per 15 metų Muir ledynas pasitraukė atgal pustriliko kilometro. Ledynai tirpsta taip pat Andų (pietų Amerikoje) kalnuose ir Himalajuose (Azijoje).

Šiltėjant klimatui, silkės, kurios mėgsta šiltesnius vandenius, traukiasi nuo Baltijos, Švedijos ir nyksta iš šiaurės jūros. Jų vietoje ateina žuvis, kurios mėgsta šiltesnius vandenius.

Ir augalai keliauja į šiaurę. Eglė jau nukariavo poliarinį kraštą. Islandijoje pakilo avių ir rūgių auginimas. Norvegijos viduryje derlius jau normalus, o apie amžiaus pradžią buvo veik išimtis.

Ir vis tai dėka mėnulio, žemės, saulės tarpusavio traukos. Sumažėjus dabar traukai, šaltos srovės neiškyla iš gėlmii, nuo šilto vandens, gaivinamo be paliovos golfstromo, šyla ir oras, ir gyvoji augmenija ir gyvuūnija keliauja pirmyn.

tik vienas laikraštis, kurio spausdina 50 egzempliorių. Jo skaitytojais veikt išimtinai Tibeto vietuliai.

Nedidelis tiražas yra ir Londone "The London Gazette", skirta tik karaliaus rūmams. Jame skelbiama apie priėmimus, titulų ir ordenų suteikimus, viešus karaliaus šeimos narių pareiškimus. Gatvėse laikraštis nepardavinėjamas.

Rusijos carui buvo leidžiamas laikraštis, tik jam vienam skirtas. Taigi vienas egzempliorius. Paskutiniam carui tai buvo daroma kasdien per 20 metų. Tam dirbo visas štabas specialistų.

Paryžiuje taip pat esą laikraštis skirtas naujai ištekėjusiom moterim, o Connecticut valstybėje su pasisekimu leidžiamas laikraštis uošvėm.

* Siegburge, Vak. Vokietijoje, policija areštavo vyrą, kuris ant kelio sulaukė pravažiuojančius automobilius ir paimdavo specialius mokesčius. Niekas neatsisakė mokėti, tik kai automobilistai pradėjo skųstis, kad "nauja virvė" veržiama ant kaklo, policija susidomėjo vyrą ir jį areštavo.

NEPAPRASTI LAIKRAŠČIAI

Danijos vyriausybė, kurios žinioje yra Grenlandija, paruošė eskimam laikraštį. Laikraštis eina du kartus per mėnesį. Bet mėnesius trunka tik jis vargingais takais pasiekia eskimų gyvenamas vietas. Jose mokantieji skaityti pasikeisdami perskaito laikraštį visiems susirinkusiems.

Nepaprastas laikraštis yra Prancūzijoje — "Journal des Clochards", benamių, elgėtų, valkatų laikraštis. Čia paskelbiama, kur papigintom kainom galima gauti medinių kojų ar kriukių, kokiais būdais galima padidinti žmonių gailėstingumą; kur ir kada yra liaudies šokiai, kuriuose galima keletą pinigėlių laimėti.

Mažiausia laikraščių turis Tibeto kraštas. Trim milijonam gyventojų yra

LIETUVIAI AUSTRALIJOJE

Adelaide

SKAUTŲ RĖMĖJŲ PASITARIMAS

Liepos 3 dieną įvyko skautų rėmėjų pasitarimas. Išrinkta nauja rėmėjų valdyba iš Br. Srauko, Pulgio Andrušio ir J. Maželiūšės. Ta proga buvo padarytas pranešimas apie skautų aktualijas ir veiklą.

JAUNIMO DRAMOS STUDIJA

Adelaidės Ateitininkai Sėdraugiai suorganizavo JAUNIMO DRAMOS STUDIJA, kurion priimami visi lietuviai jaunuoliai ir jaunuolės nuo 12 iki 18 metų amžiaus. Be vaidybos Jaunimo Dramos Studijoje bus mokoma teisingai tarti lietuvišką žodį ir ritmingų judesių. Šalia dėstymo bus ruošiami vieši vaidinimai visuomenei. Vaidybą dėstyti Studijoje mielai sutiko aktorius J. Venslovavičius.

Jaunuoliai ir jaunuolės neturėtų praleisti progos ir gausiai Studijoje dalyvauti.

IR ADELAIDĖJE VYKSTA KEISTI DALYKAI

Negalima suprasti, kodėl, kai tik Adelaidės ateitininkai ką nors ruošia lietuviškai visuomenei, ar jaunimui, būtinai tą pačią dieną ir skautai daro savo sueigą ar iškylą. Štai keletas pavyzdžių: š.m. liepos 2 dn. ateitininkai pasiskelbia ruošia Jaunimo Teatro Studiją visam lietuviškam jaunimui nuo 12-18 metų amžiaus. Prieš 10 dienų išsiuntinėja pakvietimus visiems be išimties to amžiaus jaunuoliams. Paskelbia "Sv. Balse". Nė iš šio, nė iš to ir skautai tą patį dieną ruošia iškylą į Blackwoodą. Paskubomis, asmeniškai (nė spaudoj) sukviečiami visi iškylau-tojai. Ar ne keista? Kam tos pastangos skaldyti jaunimą? Jaunimo Teatro Studija yra visiems ne tik ateitininkams. Argi jau pasidarė tokie trumparegiai, kad toliau savo "kromelio" nieko nematome? O gal tik noras kitiems "ant nervų pagrajinti"? Šį kartą ne jaunimas kaltas: tiek at-kams, tiek ir skautams vadovauja vyresnėji.

Štai dar keletas pavyzdžių: at-kai ruošia V. Krėvės minėjimą visuomenei — skautai (berniukai) tuo pat laiku turi savo sueigą. Per Atvelykį įvyksta pirmas at-kų ruošiamas links-mavakaris (visiems), iš anksto išreklamuotas. Skaitomė spaudoje: tą patį dieną ir skautų links-mavakaris. Praeitais metais rugsėjo 5 d. Semaphore šaukiamas iškilmingas at-kų susirinkimas, jaunesnieji duoda įžadą. Kaip tik tą pačią dieną visuotinė skautų sueiga. Dauguma ateitininkų yra kartu ir skautai. Vaikai klausia tėvų: ką daryt, kur eit? Štai mūsų lietuviško jaunimo auklėjimas, pedagogika ir bendradarbiavimas!

Ateitininkų paruošimai yra ne dažni, lygiai kaip ir skautų. Bet keistu būdu supuola vis tą patį dieną.

At-kas

Hobart

LIETUVOS LAISVĖS VARDAN

Liūdnujų Birželio įvykių minėjimas Hobarte pradėtas birželio 26 d. pamaldomis šv. Teresės bažnyčioje. Šv. Mišias už lietuvių tautą atlaikė aplankęs Hobarto bendruomenę kun. dr. Bačinskas. Jis pasakė tai dienai pritaikintą pamokslą, pažymėdamas, kad Lietuvos žemė yra mūsų nuosavybė. Už ją kraują lieja mūsų brotai, palikę tėvyne. Dėl jos vadavimė mes, prašydami Dievo pagalbos, turime dirbti.

Po pamaldų tautiečiai nuvyko prie žuvusiųs Australijos kariams paminklo, prie kurio padėjo vainiką. Jauna, tautiniai rūbais pasipuošusi G. Valuckaitė ta proga padeklamavo eilėrašty "Lietuva".

Iškilmės tęsta šv. Teresės parapijos salėje. Antrą minėjimo dalį atidarė

DĖMĖSIO!

Lietuviškas krupnikas ar degtinė

Pomeranz, Slyvinė, Stumbrinė — nepamainoma šaltomis žiemos dienomis! Reikalaukite hoteluose tik-tai Ernstan Bottling Co. Ltd. su Amerikos Erelui ant etiketės.

apylinkės pirm. A. Kantvilas, pakviesdamas prie garbės stalo kun. Bačinską, p. Augustauską ir p. Rederį. Tylos minute pagerbta Lietuvos laisvės kovotojai. Po to sekė A. Munčelio paskaita — "Kovoje už laisvės idealą" ir P. Dirčio bei A. Rederio deklamacijos. Kun. dr. Bačinskas paskaitė vokietai-tės pasakojimą apie išgyvenimus okupuotoj Lietuvoj.

Minėjimas baigtas Tautos Himnu. Baigus minėjimą pirmininkas bendruomenės vardu padėkojo kun. Bačinskui už aplankymą vietos lietuvių ir už pagelbą rengiant iškilmes. P. Dirkis pasveikino kunigą jo 20 m. kuniga-vimo sukakties proga. Iškilnių dalyviai yra labai dėkingi ponioms Andri-konienei, Beinorienei, Kairienei P. Petraitienei ir Truchanienei už už-kandžius ir arbatą. Taip pat ačiū ir mašinų savininkams vežusiems dalyvius prie paminklo.

Apie įvykstantį minėjimą vietos ra-dijai skelbė sekmadienio ryte ir pabrė-žė sunkų lietuvių tautos likimą jos kovoje dėl savarankiškumo. Algirdas

Melbourne

BIRŽELIO ĮVYKIŲ MINJIMAI

Antradienį, birželio 14 d. 8 val. vak. Assembly Hall, Melbourne, įvyko vi-sų trijų Baltijos tautų skaudžiųjų bir-želio įvykių minėjimas, kurį suruošė Baltų Taryba.

Minėjimo pradžioje Latvijos Konsu-las p. O. Rozitis anglų kalba supažin-dino dalyvius su Baltijos tautų trage-dija.

Estų sąjungos Australijoje vicepir-mininkas p. V. Maidre, Latvių Sąjun-gos Melbourne pirmininkas p. A. Mu-riks ir Lietuvių Melbourne b-nės pir-mininkas p. S. Balčiūnas kalbėjo į sa-vo tautiečius, kiekvienas savo gimtąja kalba, primindami žiauriausius tautų naikinimus, kokių istorija iki šiol neži-nojo.

Iškilmingo minėjimo koncertinę dalį pradėjo Melbourne Dramos Teatro artistas p. Malcolm Phillips padekla-muodamas, angliškai latvių poeto p. Peteris Aigars poemą Raudonoji Grandinė — Red Train.

Klarneto solistas p. A. Valius, akom-panuojant p. N. Rodger pagrojo dvi C. M. Weberio ir vieną R. Schumanno kompozicijas.

Solistė p. Erica Burkevitch (sopra-nas) akompanuojant p. Henry Penn, padainavo tris latvių dainas.

Koncerto pabaigoje dainavo estų mišrus choras vadovaujamas p. Erik Purje.

Minėjimas baigtas sugiedojus God Save the Queen.

Sekmadienį, birželio 19 d., liūdnuo-sius birželio įvykius minėjo Melbour-no lietuvių bendruomenė.

Minėjimas pradėtas pamaldomis šv. Jono bažnyčioje, kurias laikė kun. Pr. Vaseris, pasakydamas jautrų, dienos rimčiai pritaikytą, pamokslą.

Po pamaldų minėjimas buvo tęsia-mas parapijos salėje. Jį atidarė b-nės pirm. p. S. Balčiūnas, primindamas lie-tuvių tautos tragiškos sukakties minė-jimo prasmę, kviesdamas pagerbti nu-kankintuosius tylos minute ir malda už Tėvynę, kuriai vadovauti pakvietė kun. Pr. Vaserį.

P. A. Bakaitys savo išsamioje paskai-toje išaiškino, kad lietuvių tautos tra-gedija buvo pradėta carų laikais Kra-žių skerdynėmis ir susipratusių lie-tuvių trėmimais į Sibirą, bet paskutinieji Lietuvos okupantai iki negirdėto mas-to šią tragediją pagilino, masiniai naikindami tautą žudymais ir deporta-cijomis. Jiš palietė ir mūsų pačių ne-sutarimais daromą didelę žalą sau ir tė-vynei. Prelegentas kvietė visus jung-tis į tėvynės laisvinimo ir lietuviybės išlaikymo kovą, taurinant save religine praktika ir tarpusavių susiklausymu.

Paskaita labai sudomino minėjimo dalyvius ir ji buvo palydėta gausiomis ovacijomis.

Pirm. p. S. Balčiūnas priminė būtiną reikalą įsigyti lietuviybės išlaikymo tyrtovę — nuosavas lietuvių namus Melbourne, kviesdamas visus tautie-čius be religinių, politinių ir kitokių skirtumų pirkti lietuvių namų akcijas.

Ponia J. Švabaitė — Gylienė, pasi-puošusi tautiniais drabužiais, paskaitė savo literatūrinės kūrybos.

Sportas

FUTBOLAS

VYTIS LAIMI PRIEŠ BIRKALLĄ 3-2 (2-0)

1955.VI.25. — Pirmenybių rungtynėse Vytis susitiko su priešų, prieš kurį dar nebuvo išlošusi nė vienu rungtynių. Po apylygaus žaidimo Vyties komandos kapitonas Ron Young gražiu praėjimu pro priešų gynimą vidury pirmo kėlinio kertą įvartį. Po įvartio mūsų gynimas lengvai susitvarko su priešų puolėjais, o vartininkas S. Visockis neleidė įvartio.

Antram kėliny mūsų centras Corba sa-vo puikiu įvartiu pakelia Vyties rezultatą. Likus apie 15 min. žaisti krenta mūsų šaliai savizudis įvartis ir po to priešui pasiseka sukombinuoti dar vieną. Bet Vytis pradeda tvirtiau gintis ir laimi rungtynes.

Įvartiai: Young 2, Corba 1.

Geriausiai sužaidė: Young, Visockis, Ciplys, Armonas.

Rezervas Vytis — Birkalla 1-2

1955.VI.25 — Vyties rezervas, kuris pir-mam rate smarkiai pralaimėjo prieš Bir-kallą šį kartą neturėjo sėkmės, nes žaidė labai gerai tik kaltė puolėjų, nes gynimas, ypatingai vartininkas Synusas ir gynėjas A. Prusias, kurie buvo atsakingi už Vy-ties vartus, žaidė labai puikiai.

Geriausiai sužaidė: Synušas, A. P. Rusinas, Čižauskas, Songaila.

Vytis — Lion 2-4

1955.VII.2. — Vytis susitiko su ukrai-niečiais, ir jau pirmoje minutėje Vyties kairys kraštas Cambell įmušė gražų įvartį. Vėliau ukrainiečiai ne tik išlygino, bet ir perėmė vadovavimą. Antram kėliny Ciplys iš 30 metrų bauda rezultatą išly-gina. Nulgtai trunka, kai vėl susilaukiam įvartio. Krenta ir ketvirtas, o mūsų šaliai nepajėgia išlyginti, ar sušvelninti, nes visa komanda žaidė labai blogai.

Įvartiai: Cambell ir Ciplys.

KREPSINIS

Vytis — West Adelaide 45-51

1955.VI.30. — Vytis ligi šiol šiais metais žiemos turnyre neturėjo pralaimėjimo, bet suklupo prieš antrą vietą.

Vytis pirmam kėliny, vertindama prie-šą, žaidžia gana kietai ir taškas po taško kopija pirmyn. Kėlinį užbaigia 7 taškų persvara.

Antram kėliny Vyties komandos trene-ris V. Marcinkevičius padaro pakeitimų, kurie susilpnina komandą. Matydamas, kad gali būti blogai, vėl leidžia žaisti pa-grindiniam penketukui: Ignatavičiui, Jačiunskiui, Petkūnui, Gurskiui ir Kitui, kurie po trumpo laiko netenka R. Petkūno, nes vėl susižeidžia koją. Jo išėjimas su-silpnino komandą, o priešas, išnaudodamas progą, padedamas teisėjų, laimi rungtynes.

Vytis žaidė neblogai, bet jiems nesisekė.

Taurus — Port Adelaide 44-54

1955.VI.30. — Taurui, kaip visuomet, trūko žaidėjų. Antram kėliny, po penkių baudų šliužiui ir Lazauskui apleidus aikštę ir likus tik keturiems žaidėjams buvo neįmanoma išlyginti rezultatą, nors liku-sieji labai gerai sužaidė.

Taškus pelnė: Visockis 17, Stankevičius 11, Urmonas 8, Petruška 6, Šliužas 2.

(Mergaitės) Vytis — Nth. Aelaide 2. 13-14 (6-5)

1955.VI.29 — Vyties Moterų komanda pradėjo daryti pažangą ir jau keliose rungtynėse pradėjo žaisti komandiškai. Ligi šiol pralaimėdavo didesniu rezultatu.

Šiose rungtynėse Užubalytė ir M. Keler-taitė puikiai mėtydamos, davė komandai persvarą pirmam kėliny.

Antras kėlinys ėjo apylygiai ir paskuti-nėse minutėse Damasevičiūtė rezultatą iš-lygina, bet vėliau keletas baudų prieš naudai nulemia rungtynes.

O. Kelertaitė ir J. Gumbytė buvo geriausias žaidėjos, nors jas šiose rungtynė-se lydėjo nesėkmė. S. Kelertaitė taip pat gerai pasirodė.

Prie Vyties moterų krepšinio komandos dar prisidėjo ir A. Laučiūtė.

Taškus pelnė: Užubalytė 8, M. Keler-taitė ir Damasevičiūtė po 2 ir Gumbytė 1.

Edas

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Alb. Miliauskui (Adelaide) — Ačiū už 10 šil. paramos.

A. L. B. Adelaidės Apylinkės Valdyba ruošia

ŠOKIŲ VAKARĄ-BALIŲ Kings Ballroom salėje, š.m. liepos mėn. 15 d. Pradžia 8 val. vakaro.

Gros gera muzika ir veiks bufetas su užkandžiais ir svaigiasiais gėrimais. Visus lietuvius maloniai prašome atsilankyti.

Pakvietimus prašome įsigyti iš anksto pas Valdybos narius.

Apylinkės Valdyba

Broliai Saulius ir Remigijus Bakai-čiai smuiku ir pianinu išpildė keletą dalykų.

p. A. Valius, akompanuojant jo žmonai pianistei p. N. Rodger — Valiuvienei, klarnetu pagrojo keletą kompozicijų.

Pabaigoje p. S. Balčiūnas padėkojo visiems minėjimo programos vykdyto-jams, salės paruošėjams ir visiems da-lyviams.

Minėjimas baigtas Tautos Himnu.

Minėjimo metu surinkta Tautos Fondui £5.15.0, lietuvių namų akci-joms pirkti £12.15.0 ir 12 tautiečių užsimokėjo solidarumo mokesčių po 12/-.

J. M.

Imigracijos departamento INFORMACIJA

Imigracijos Departamento oficialiai praneša, kad priėmus Pilietybės Įstatymo (Nationality and Citizenship Act) pakeitimus, supaprastinta ir palengvinta procedūra priimant Australijos pilietybę naturalizaci-jos keliu.

Tie palengvinimai yra tokie:

1) Nereikalaujama, kaip anksčiau, pa-duoti Ketinimo Pareiškimą (Declaration of Intention to Apply for Naturalization). Tačiau tokį pareiškimą gali paduoti, po metų buvimo Australijoje, tie asmenys, kurie nori įstoti į karo tarnybą, nes toks pa-reiškimo padavimas rodo, jog naujasis ateivis ketina pasilikti Australijoje ir vė-liau priimti pilietybę.

Vietoj šio Ketinimo Pareiškimo naujasis ateivis gali paduoti pareiškimą pilietybei gauti dar prieš šešis mėnesius iki sueis 5 metai, kurie reikalingi išbūti Australijoje kad galėtų gauti normalia tvarka pilietybę.

2) Senasis įstatymas labai apribojo imi-gracijos ministerio teises suteikti pilietybę dar neišbuvusiems Australijoje penkių me-tų. Dabar gi jo teisės žymiai praplėstos ir jis gali suteikti pilietybę, esant svarbiems motyvams, dar ir neišgyvenusiems penke-rių metų. Ši ministerio teisė ypatingai tai-koma tiems ateiviams, kurie veda ar ište-ka už Australijos piliečių, o taip pat tiems, kurie anksčiau buvo Australijos piliečiai, bet vėliau buvo priėmę kito krašto pilietybę.

3) Naujasis įstatymas numato, kad nepilnamečiai nuo 16 iki 21 metų amžiaus taip pat gauna pilietybę ar liudijimą atski-rai, gi iki šiolei jie būdavo įrašomi į tėvų liudijimą.

4) Nuo šiol nereikalaujama apie ketini-mą priimti pilietybę skelbti laikraščiuose.

5) Mokestis už naturalizacijos liudijimą sumažintas iš £5 iki £1.

6) Iki šiolei buvo nustatyta, kokios kate-gorijos pareigūnai gali duoti rekomendaci-jas prašant pilietybės. Nuo šiol rekomenda-cijas gali duoti Gerųjų Kaimynų Komiteto ir Naujųjų Ateivių Lygos (Good Neighbour Council ir New Settlers Leagues) pareigū-nai.

7) Naturalizacijos pažymėjimas nuo šiol bus žymiai iškilmingesnis, negu būdavo anksčiau.

Departamentas mano, kad šie palengvini-mai paskatins daugiau imigrantų tapti Australijos piliečiais.

PADĖKA

Š. m. birželio mėn. 19 d. Adelaidės. Lietuvių Biblioteką jos Vedėjas p. J. Mockūnas perdavė naujam vedėjui Br. Straukui. Padėjęs J. Vebrys.

ALB Adelaidės Apylinkės Valdyba, nuoširdžiai dėkoja p. J. Mockūnui už gerą bibliotekos sutvarkymą ir ėjimą Bib-liotekos vedėjo pareigų, pat bibliote-kos įsikūrimo, t.y. nuo 1951 m. spalio mėn. 1 d. iki 1955 m. birželio mėn. 19 d.

Apylinkės Valdyba linki ir naujam vedėjui p. Br. Straukui sėkmingai tęsti lietuvišką kultūrinį darbą.

Apylinkės Valdyba

NAUJA LIETUVOS TEISININKŲ D-JOS VALDYBA ADELAIDĖJE

LTD-ja savo visuotiname susirinkime 1955 m. birželio mėn. 5 d. Adelaidėje išsi-rinko naują D-jos Valdybą, kuri pasi-skirstė pareigomis:

Pirmininkas: dr. jur. E. J. Jansonas, iždininkas adv. E. Reisonienė, sekretorius notaras J. Binkevičius. Kandidatais liko dipl. teis. p.p. J. Stepanas ir A. Maželis.

D-jos adresas:

26 Fort Ave., Kensington Gdns. S.A. Tel. F6154.

MIELI TAUTIEČIAI!

MELBOURNO LIETUVIŲ PARAPIJOS KIOSKE

jūsų laukia šimtai įvairiausių, iš viso-pasaulio suplaukusių, lietuviškų kny-gų, žurnalų bei laikraščių. Sekmadieniais prieš ir po pamaldų prašome už-eiti — įsitikinsite.

Čia taipgi priimama laikraščių bei žurnalų prenumeratos, į laikraščius bei vietos skelbimai ir kit. Toliau gyveną kviečiami rašyti Kiosko vedėjui (N. Butkūnas, 9 Cowper st., St. Kilda, Vic.) Gavus pinigų knygos siunčiamos paštu. (Pridėkit kiek pašto išlai-doms).

Šiuo metu yra puiki proga pigiai išsigyti netrukus išleidžiamus

gen. St. Raštikio Atsiminimus,

du tomus, po 400 gausiai iliustruotų puslapių, įrištus, už £4.11.0. (vėliau kainuos £5.9.0). Siųskite užsakymus.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuvių laikraštis Australijoje

Prenumerata: metams £2.10.0, pusei — £1.6.0. Atskiro numerio kaina 1/9. Už-sienin kaina ta pati.

Skelbimai: 10/0 už skilties colį. Nuola-tiniamis skelbėjams žymi nuolaida.

Smulkūs skelbimai: iki 14 žodžių 4/0. Už kiekvieną pridėtinį žodį po 2 pensus.

Užnuojautos, sveikinimai ir pan. 10/0.

Adresas: Australijos Lietuvis 35 Cator St., Hindmarsh, S.A.

Tel. LU5827

The Australian-Lithuanian The Lithuanian fortnightly in Australia

Publisher: J. Glušauskas Printed by National Press

35 Cator St., Hindmarsh, S. A. Telephone: LU5827